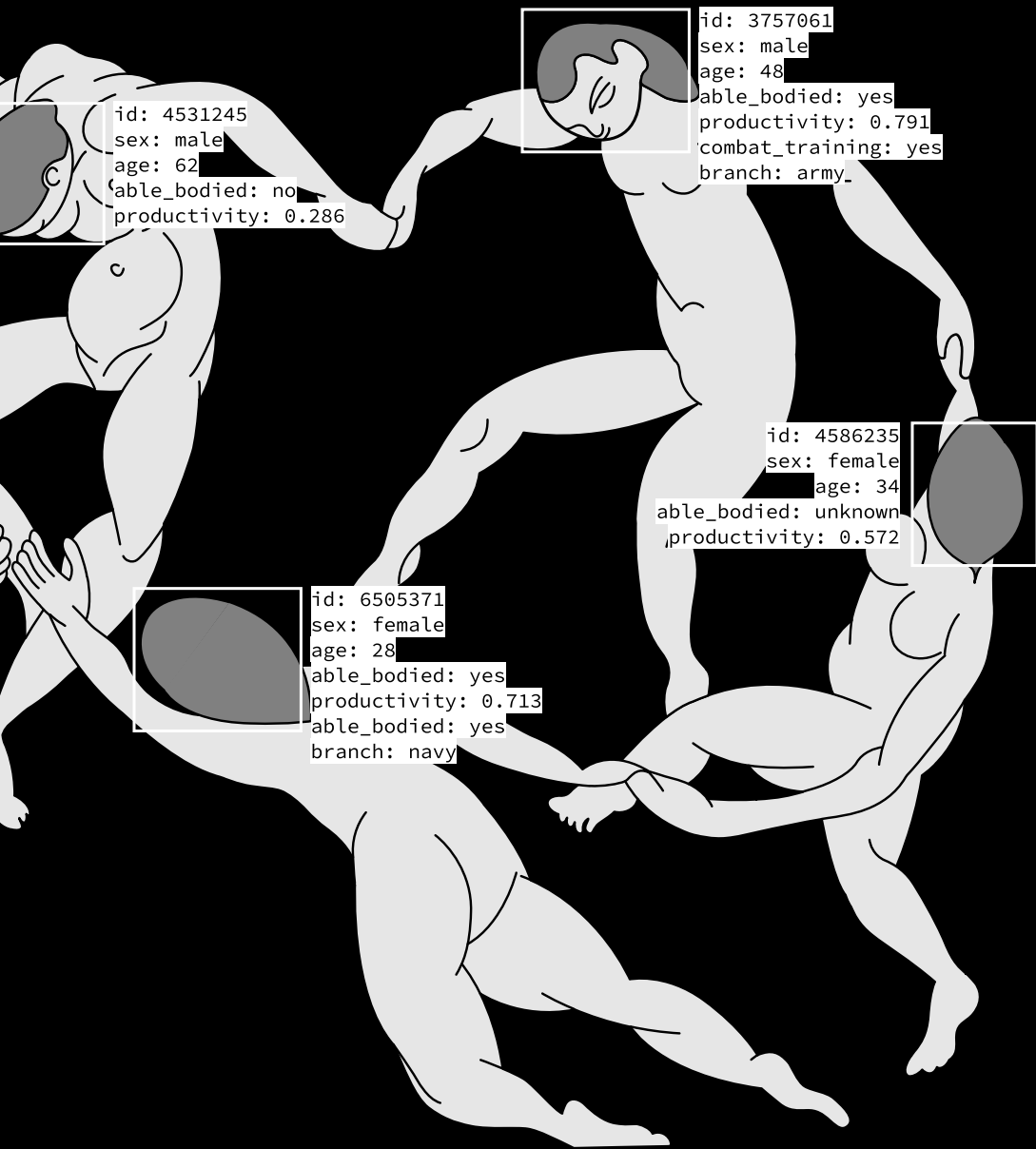


σορολόπ 15

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΝΑΤΡΕΠΤΙΚΩΝ ΠΡΟΘΕΣΕΩΝ

ΑΝΟΙΞΗ 2026



id: 4531245
sex: male
age: 62
able_bodied: no
productivity: 0.286

id: 3757061
sex: male
age: 48
able_bodied: yes
productivity: 0.791
combat_training: yes
branch: army

id: 4586235
sex: female
age: 34
able_bodied: unknown
productivity: 0.572

id: 6505371
sex: female
age: 28
able_bodied: yes
productivity: 0.713
able_bodied: yes
branch: navy

EDITORIAL

Πριν πολλά χρόνια, κατά τη διάρκεια ενός άλλου εμπόλεμου σκηνικού, είχε γραφτεί στο εξώφυλλο ενός αντιεξουσιαστικού περιοδικού: «ο πόλεμος μοιάζει να είναι σαν πυροτέχνημα. Το πρόβλημα είναι ότι εκρήγνυται όχι στα χέρια αυτών που τα παράγουν και τα διοχετεύουν, αλλά σχεδόν πάντα σε αυτών που παρασύρονται από τη μαγεία τους». Τη στιγμή που γράφεται αυτό το editorial, μπορεί σ' αυτήν τη γωνιά του πλανήτη να έχουμε ακόμα την πολυτέλεια να παρακολουθούμε μέσα απ' τις οθόνες μας το πώς κάποια κράτη-χωροφύλακες επιβάλουν το «δίκαιο του ισχυρού» με τον πιο στυγνό τρόπο, άλλα να μη διστάζουν να σφαγιάζουν κατά χιλιάδες διαδηλωτές για να διασφαλίσουν το στάτους κβο τους ή άλλα να έχουν βάλει μία άνω τελεία στον συστηματικό αφανισμό ενός ολόκληρου πληθυσμού που δείχνει να «περισσεύει» σε εδάφη που «κατοχυρώθηκαν» μέσα από λουτρά αίματος, μα πρέπει να έχουμε στο νου μας ότι πριν ηγήσουν οι σειρήνες του πολέμου και στα δικά μας μέρη, συνήθως πιάνουν πρώτα δουλειά οι Σειρήνες του πολέμου, δηλαδή όλες αυτές οι φωνές που θα βαλθούν να μας παρασύρουν στις πυρετώδεις διαδικασίες της πολεμικής προετοιμασίας. Αναφερόμαστε, φυσικά, σ' όλες αυτές τις νουθεσίες των κυρίαρχων που, συστηματικά και συντεταγμένα, απ' άκρη σ' άκρη σ' όλη την Ευρώπη, έχουν βάλει σαν στόχο να μας καταστήσουν σωματικά, ψυχολογικά, συναισθηματικά και νοητικά, ανάλωσιμο έμπυχο υλικό για τις πολεμικές τους διενέξεις. Μιλάνε για τα σώματά μας λες κι αυτά φτιάχτηκαν μόνο είτε για να δίνουν ζωή, είτε για να παίρνουν ζωές. Κατηγοριοποιούν τις διανοητικές μας ικανότητες ώστε να εξελίξουν ακόμα περισσότερο την τεχνολογική ακρίβεια των δολοφονικών τους μηχανών. Βάζουν στο στόχαστρο τις καρδιές μας, ντοπάροντάς τες με γενναίες δόσεις πατριωτισμού που θα τον βαφτίσουν «τόπο», «αναμνήσεις» ή στιδήποτε άλλο θα μπορέσει να απογενοποιήσει βιώματα τόσο προσωπικά κι έντονα. Κρύβουν έναν άθλιο ορίζοντα από ανώνυμα πτώματα, κάτω από την εκτυφλωτική λάμψη επώνυμων ηρώων και μνημείων.

**Ε, ΑΣ ΜΗΝ ΠΑΡΑΣΥΡΘΟΥΜΕ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΛΑΜΨΕΙΣ.**

**ΕΑΝ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΕΙΝΑΙ
ΠΥΡΟΤΕΧΝΗΜΑ...**

**ΑΣ ΤΟ ΚΑΝΟΥΜΕ ΝΑ
ΤΙΝΑΧΤΕΙ ΣΤΑ ΧΕΡΙΑ
ΤΟΝ ΚΑΡΙΟΛΗΔΟΝ
ΠΟΥ ΤΟ ΚΡΑΤΑΝΕ!**



Το Σορολόπ εκδίδεται σε άτακτα χρονικά διαστήματα από κόσμο της συνέλευσης της κατάληψης Φάμπρικα Υφανέτ και διακινείται με ελεύθερη συνεισφορά. Οι απόψεις του δεν ταυτίζονται απαραίτητα με το σύνολο της συνέλευσης. Για επικοινωνία: sorolopmag@riseup.net



32

ΤΖΩΝ ΣΤΑΓΝΜΠΕΚ

—Δε θέλω να πάω στο στρατό, είπε βιαστικά ο Άνταμ.

—Θα φύγεις σε λίγο, συνέχισε ο πατέρας του, μη δίνοντας προσοχή. Και θέλω να σ' ενημερώσω, για να μη βρεθείς απροετοίμαστος. Πρώτα θα σε γδύσουνε τσίτσιδο, μα θα προχωρήσουνε ακόμα πιο βαθιά. Θα γδάρουν από πάνω σου κάθε αξιοπρέπεια — θα χάσεις αυτό που θεωρείς απαραίτητο δικαίωμά σου: το δικαίωμα να ζεις μόνος, να ζεις ανθρωπινά. Θα σε βάλουνε να τρως, να κοιμάσαι και να χέζεσαι μαζί με άλλους. Και όταν θα σε ξανατύσουνε, δε θα μπορείς πια να ξεχωρίσεις τον εαυτό σου από τους άλλους. Δε θα μπορείς καν να καρφισώσεις ένα χαρτάκι πάνω στο στήθος σου, που να λέει: «Αυτός είμ' εγώ — ένα άτομο ξέχωρο απ' τους άλλους».

—Δε θέλω να πάω, είπε ο Άνταμ.

—'Υστερ' από λίγο καιρό, είπε ο Κύρος, οι σκέψεις σου δε θα διαφέρουν από τις σκέψεις των άλλων. Δε θα ξέρεις καμιά λέξη που να μη μπορούν να πουν οι άλλοι. Κι ό,τι κάνεις, θα το κάνουν γιατί το κάνουν κι οι άλλοι. Θα νιώθεις τον κίνδυνο που υπάρχει στο κάθε τι διαφορετικό, στο μη ομοίμορφο — έναν κίνδυνο που προέρχεται απ' την ύπαρξη μιας μάζας ανθρώπων, που σκέπτονται ομοίμορφα, που ενεργούν ομοίμορφα.

—Κι αν δε συμμορφωθώ; ρώτησε ο Άνταμ.

—Ναι, αυτό συμβαίνει καμιά φορά. Πολύ σπάνια, βρίσκεται κάποιος που δε θέλει να κάνει αυτό που του ζητάνε — και ξέρεις τι συμβαίνει τότε; Ολόκληρος ο μηχανισμός μπαίνει σε κίνηση και του κόβει ψυχρά κάθε διαφορά που παρουσιάζει. Θα σου κοπανήσουν το μυαλό και τα νεύρα, το κορμί και την ψυχή με σιδερένιους λοστούς, ώσπου να φύγει από μέσα σου η επικίνδυνη διαφορά. Κι αν δε συμμορφωθείς τελικά, θα σε ξεράσουνε και θα σ' αφήσουνε παράμερα, βρομισμένο — δε θα 'σαι ούτ' ένα μέρος από το σύνολό τους, ούτε κι ελεύθερος. Είναι προτιμότερο να συμμορφωθείς. Το κάνουνε μονάχα για προστασία τους. Ένας οργανισμός, τόσο θριαμβικά παράλογος, τόσο υπέροχα δίχως νόημα, όπως είναι ο στρατός, δε μπορεί να επιβιώσει συζητήσεις που τον...

γυναίκες

στον

στρατό;

Όπως πιθανώς πήρε το μάτι σας, ένα από τα πολύκροτα σημεία του νέου νομοσχεδίου για τον στρατό αφορά την εθελοντική στράτευση γυναικών. Όπως ανέφερε ο ίδιος ο Υπουργός Άμυνας, Νίκος Δένδιας: «Ξεκινάμε το 2026 την εθελοντική στράτευση γυναικών. Θα ξεκινήσουμε να δημιουργήσουμε μια μονάδα 100, 150 εθελοντριών, για να μπορέσουμε να συνδέσουμε τις γυναίκες ακόμα περισσότερο με τις Ένοπλες Δυνάμεις [...] Οι γυναίκες έχουν να προσφέρουν πάρα πολλά πράγματα στις Ένοπλες Δυνάμεις και το κάνουν ήδη». Αν και οι δηλώσεις του κυρίου υπουργού για το ζήτημα ήταν πολύ περισσότερες, επιλέξαμε να σταχυολογήσουμε τα παραπάνω αποσπάσματα για έναν συγκεκριμένο λόγο. Αυτός δεν είναι άλλος από τη χρήση των εκφράσεων «ακόμα περισσότερο» και «το κάνουν ήδη». Γιατί στις φράσεις αυτές, έστω και υπόρρητα, βλέπουμε να ειπώνεται μια μεγάλη αλήθεια: ότι στην πραγματικότητα οι γυναίκες δεν χρειάζοταν να περιμένουν το νέο νομοσχέδιο για να συζητήσουν με τον θεσμό των ενόπλων δυνάμεων ή να νιώσουν ότι

αυτός τις αφορά. Βέβαια, ο κύριος υπουργός μάλλον είχε στο νου τα γυναικεία επαγγελματικά στελέχη του στρατού, αλλά εμάς ο νους μας πήρε άλλες στροφές, και πιο συγκεκριμένα προς μία κατεύθυνση που λέει πως ο θεσμός του στρατού από πάντα οργανωνόταν και συγκροτούνταν με πανταχού παρούσα την έννοια της «γυναίκας» ως αντικείμενο, εικόνα, απειλή και προϋπόθεση. Η ύπαρξή της, με άλλα λόγια (ακόμα και διαμέσου της απουσίας της), επιδρούσε πάντα καταλυτικά για την ομαλή λειτουργία αυτού του θεσμού. Και τι εννοούμε μ' αυτό;

Όπως γνωρίζουμε πολύ καλά, «στρατός» δεν σημαίνει μόνο ενίσχυση της εθνικής ταυτότητας ή εθισμός στα μιλιταριστικά ιδεώδη. Ούτε σημαίνει μόνο εκμηδένιση της προσωπικότητας, πολτοποίηση και ισοπέδωση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του κάθε ατόμου —όπως γλαφυρά επεξηγεί και ο Στάινμπεκ στο παραπάνω απόσπασμα. Μαζί με όλα αυτά, στον στρατό καλλιεργείται και συντηρείται και η έννοια της «δύναμης» ως αρετής του *άρτιου αρσενικού*. Μιας «δύναμης», όμως, που νοείται και κατασκευάζεται αντιπαραθετικά με το «αδύναμο»: τη γυναίκα, τον ομοφυλόφιλο, τον ανάπηρο κ.ο.κ. Έτσι, η γυναικεία παρουσία βρίσκεται όντως εκεί, την ώρα που σμιλεύεται το σώμα κι η ψυχή του στρατιώτη. Είναι εκεί ως αυτό που δεν μπορεί και δεν επιτρέπεται να είναι ένας στρατιώτης. Δεν είναι τυχαίο ότι ο πιο διαδεδομένος τρόπος που χρησιμοποιείται όταν οι ανώτεροι θέλουν να θίξουν ή να χλευάσουν νεοσύλλεκτους, είναι αυτός του παραλληλισμού τους με «γυναικούλες» ή «αδερφές». Χλευασμοί και καφόνια που θα πρέπει να γίνουν ανεκτά δίχως ούτε έναν μορφασμό ή δάκρυ, καταπνίγοντας κάθε συναίσθημα ή ευαισθησία, μιας και τέτοιες εκφράσεις και ανάγκες ανάγονται στη σφαίρα κάποιας υποτιθέμενης «γυναικείας φύσης».

Την ίδια στιγμή η έννοια της γυναίκας δεν χρησιμοποιείται μονάχα ως εργαλείο υποτίμησης, μα και ως ένα μέσο συγκρότησης και επιβεβαίωσης αρρενωποτήτων μεταξύ ομοφύλων. Από τα «υποχρεωτικά» καμάκια στον δρόμο μέχρι τις πρόσκαιρες, επί πληρωμή εκτονώσεις στις εξόδους από το στρατόπεδο, κι από τα πορνοπεριοδικά που περνάνε από χέρι σε χέρι στον θάλαμο μέχρι τις όλο περηφάνια ιστορίες για γαμήσια ανάμεσα στους φαντάρους, η γυναικεία παρουσία/απουσία, αντικειμενοποιημένη στον υπέρτατο βαθμό, συνεχίζει να τρέφει απωθημένα και φαντασιώσεις, συνεχίζει να δρα καταλυ-



8

τικά ώστε ο άνδρας να παραμείνει άνδρας (ή να γίνει ακόμα πιο άνδρας) και σε αυτήν την μακρά περίοδο στέρησης των πιο ισχυρών του ετεροκανονικών διαπιστευτηρίων.

Ακόμη, η γυναίκα δεν θα μπορούσε να λείπει ούτε και από το κομμάτι χτισίματος της εθνικής αφήγησης. Βρίσκεται και πάλι εκεί: σε γεωγραφικές περιοχές που εξανθρωπίζονται και θηλυκοποιούνται ώστε να μπουν στην υπηρεσία των αλυτρωτικών φαντασιώσεων («έχω μια αδελφή, κουκλίτσα αληθινή...»), στις συνεχείς αναφορές σε μανάδες και αδελφές που θα βιάσει ο Τούρκος αν δεν γίνουμε όσο σκληροί πρέπει και, τέλος, στις αντίστροφες αναφορές στις μανάδες και αδελφές του εχθρού που εμείς έχουμε κάθε δικαίωμα (ή/και υποχρέωση) να διαχειριστούμε όπως «οφείλουμε» σε μία εμπόλεμη συνθήκη.

Πέρα από τα παραπάνω, όμως, αξίζει να σημειωθεί ότι η στρατιωτική θητεία δεν αποτελεί μία αποκλειστικά «ανδρική», «προσωπική» υπόθεση και με έναν άλλον τρόπο: όσον αφορά το ετεροφυλοφιλικό μέρος του στρατιωτικού δυναμικού πάντα, κάτι που συνήθως αποκρύπτεται είναι ότι οι κοντινότερες γυναίκες παρουσίες του φαντάρου (π.χ. μάνα ή ερωτική σύντροφος) θα κληθούν κι αυτές να εκπληρώσουν τη δική τους, ιδιαίτερη «θητεία». Γιατί πώς αλλιώς μπορεί να ονομαστεί αυτό το λούκι στο οποίο μπαίνεις που απαιτεί να παρέχεις απεριόριστη (τηλεφωνική) συναισθηματική στήριξη, να γίνεσαι (έστω κι από μακριά) σάκος του μποξ για να γίνονται περισσότερο διαχειρίσιμες οι φρίκες του στρατοπέδου ή να μετατρέπεται σ' έναν μηχανισμό απόσβεσης της έντασης που συσσωρεύεται σ' ένα τόσο ασφυκτικό κλίμα;

Όλα τα παραπάνω θα μπορούσαν όντως να σχηματίσουν την έννοια μίας ιδιότυπης «συμπληρωματικής» ή «περιφερειακής» θητείας, εάν δεν υπήρχε, φυσικά, μία πολύ πιο σημαντική προσφορά στο έθνος εκ μέρους του γυναικείου πληθυσμού: μιλάμε, προφανώς, για τη μητρότητα, και συγκεκριμένα για τις αντιλήψεις εκείνες που μέσω αυτής βλέπουν να ξεπληρώνεται ένα

9

«χρέος» ώστε τα έμφυχα αποθέματα του έθνους να διατηρούνται πλούσια. Ισχυρίζονται, με λίγα λόγια, κάποιοι και κάποιες πως αφού οι γυναίκες είναι «πολύ αδύναμες» για να σηκώσουν όπλο, τι πιο λογικό να «εξισορροπείται» αυτή η ανισοτιμία τροφοδοτώντας το στράτευμα με φαντάρους. Κι όντως, (πάντα τηρουμένων των αναλογιών) δεν αποτελούν και η μητρότητα και το φανταριλίκι σκληρές (σωματικά και ψυχικά) δοκιμασίες που με το πέρασ τους το κάθε άτομο μπορεί υπερήφανα να διεκδικήσει τα ποσοστά σεβασμού που του αναλογούν από τον κοινωνικό του περίγυρο; Το ότι ο παραλληλισμός είναι γελοίος είναι κάτι παραπάνω από φανερό —είναι εξοργιστικό ότι η μητρότητα μπορεί και ταυτίζεται με τους σκοπούς της εθνικής ολοκλήρωσης ή, τέλος πάντων, ανάγεται σ' ένα είδος «προσφοράς» ή αναγκαιότητας. Δυστυχώς, εξίσου φανερό είναι και η γελοιότητα του γεγονότος πως όντως υπάρχουν μανάδες που ριγούν από συγκίνηση όταν βλέπουν τους γιόκες τους στα χακί, που αγχώνονται για το «δημογραφικό» και θέλουν να κάνουν κάτι γι' αυτό και που όντως νιώθουν περήφανες να λειτουργήσουν ως «εθνικές μήτρες» που γεννάνε «εθνικούς ήρωες» —κάτι τέτοιες δεν ήταν που μαζεύτηκαν στον Λευκό Πύργο πριν λίγο καιρό (με τη συνοδεία όλης της φαμίλιας φυσικά) για να διατρανώσουν την «ελληνική οικογενειακή περηφάνια»; Τελικά, το ότι την ίδια μέρα υπήρξαν κάποιες άλλες που συγκεντρώθηκαν και μία διακοσαριά μέτρα πιο εκεί μοιράζοντας ένα κείμενο ενάντια στο family pride και λίγες εβδομάδες πιο μετά συγκεντρώθηκαν ξανά, αυτήν τη φορά μιλώντας ενάντια την αυστηροποίηση της στρατιωτικής θητείας, ίσως να μην ήταν και τόσο τυχαίο, ούτε συγκυριακό. Οι δύο συγκεντρώσεις ίσως να μην ήταν και τόσο άσχετες μεταξύ τους, αλλά μάλλον θα έπρεπε να νοούνται ως συμπληρωματικές η μία στην άλλη.

Κοντολογίς, αυτό που θέλουμε να πούμε με όλα τα παραπάνω (κι αυτό που νιώσαμε ως απόσταγμα των δύο συγκεντρώσεων που αναφέραμε) είναι ότι οι χακί εκβιασμοί καθόλου δεν αφορούν μονάχα όσους καλούνται ν' αντιμετωπίσουν καταπρόσωπα και «ατομικά» κάθε φορά τα χαρτιά της στρατολογίας. Η άρνηση του στρατού δεν θα έπρεπε να γίνεται αντιληπτή ως κάποια

Ρέκβιєм για τις τέλειες πόλεις, τους τέλειους φοιτητές, τους τέλειους τροβαδούρους

Μερικοί μουσικοκριτικοί ισχυρίζονται πως τα καλύτερα τραγούδια δεν είναι αυτά με τις πιο αρμονικές μελωδίες ή τον πιο έμμετρο στίχο, αλλά αυτά που καταφέρνουν ν' αποτυπώσουν (και να συνδεθούν με) έναν ζωντανό κοινωνικό σφυγμό τη στιγμή που αυτός χτυπάει – δηλαδή να μπορέσουν να μετατρέψουν σε νότες και στίχους μία περιρέουσα ατμόσφαιρα που σχηματίζεται από ανθρώπινες πράξεις, ιδέες και συμπεριφορές. Έχοντας αυτό στο νου μας, μπορούμε με σιγουριά να πούμε πως ένα από τα καλύτερα τραγούδια του Σαββόπουλου ήταν αυτό που κυκλοφόρησε το 2011 και του οποίου οι στίχοι πήγαιναν κάπως έτσι:

πρέπει να κηρυχθεί το κέντρο σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης/

να απομακρυνθούν όλοι οι λαθρομετανάστες από το κέντρο της Αθήνας/

και να τους πηγαίνουν σε αραιοκατοικημένα νησιά του Αιγαίου/

δεν μπορεί η Αθήνα να είναι η χωματερή όλων αυτών των ανθρώπων/

η Αθήνα στις πλατείες της δείχνει την πληγή της/

ας καθαρίσουμε λοιπόν αυτή την πληγή/

έχουμε τους τοξικομανείς/

πρέπει να μεταφερθούν/

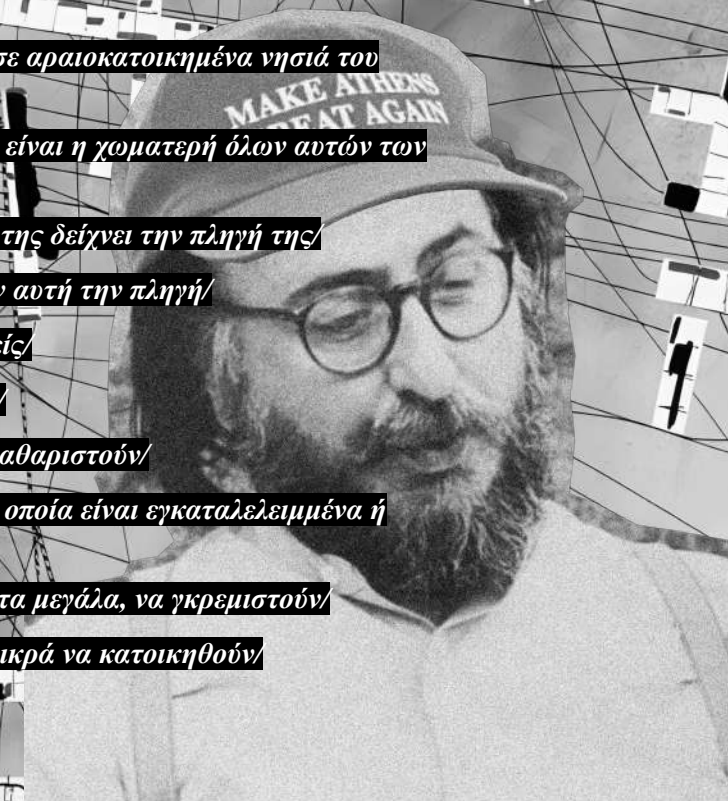
εν συνεχεία πρέπει να καθαριστούν/

όλα αυτά τα κτήρια τα οποία είναι εγκαταλελειμμένα ή είναι υπό κατάληψη/

κι άλλα μεν από αυτά, τα μεγάλα, να γκρεμιστούν/

κι άλλα που είναι πιο μικρά να κατοικηθούν/

από Αθηναίους!



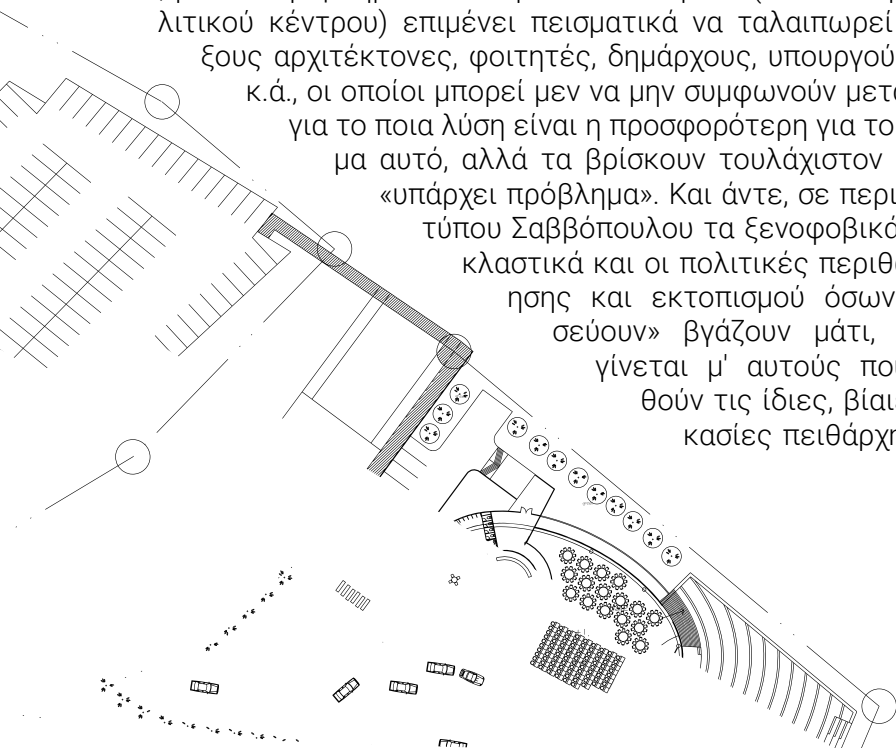
Πολλοί, τότε, βιάστηκαν να κατηγορήσουν τον μουσικοσυνθέτη ως «ακραίο», μα αν ξαναφέρουμε στο νου μας το ιστορικό-κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο διατυπώθηκε αυτό το αίτημα για «καθάρισμα» του κέντρου της Αθήνας, θα διαπιστώσουμε πως ο Σαββόπουλος δεν έκανε τίποτε άλλο από το να παρακολουθεί, να σιγοντάρει και να συμπλέει με μία κυρίαρχη τάση εκείνης της εποχής²: μία τάση που επέτρεπε σε χρυσαυγίτικα τάγματα εφόδου να επιτίθονται σε δομές μεταναστών ή να τους δολοφονούν εν ψυχρώ· σε υπουργούς να διαπομπεύουν δημόσια οροθετικές σεξεργάτριες βαφτίζοντάς τις «κίνδυνο-θάνατο» για τη ελληνική οικογένεια· στην ελληνική αστυνομία να επιδίδεται σε μαζικές επιχειρήσεις-«σκουπά» ενάντια σε μετανάστες και τοξικοεξαρτημένους· σε επιτροπές γειτονιάς να προσπαθούν να ριζώσουν εδώ κι εκεί δημιουργώντας φασιστικούς θύλακες· στον ρατσιστικό όχλο να επιδίδεται σε μαζικά πογκρόμ εναντίον μεταναστών μέρα-μεσημέρι και άλλα πολλά.

Από τότε πολύ νερό κύλησε στ' αυλάκι. Το ελληνικό κράτος ισχυρίζεται ότι ξεμπερδέψε με το τέρας του φασισμού κι ότι η δημοκρατία νίκησε, ο Σαββόπουλος πήγε ν' ανταμώσει τα ουράνια σώματά του, μα το «πρόβλημα του αθηναϊκού κέντρου» (και κάθε μητροπολιτικού κέντρου) επιμένει πεισματικά να ταλαιπωρεί φιλόδοξους αρχιτέκτονες, φοιτητές, δημάρχους, υπουργούς, Μ.Κ.Ο. κ.ά., οι οποίοι μπορεί μεν να μην συμφωνούν μεταξύ τους για το ποια λύση είναι η προσφορότερη για το πρόβλημα αυτό, αλλά τα βρίσκουν τουλάχιστον σε αυτό: «υπάρχει πρόβλημα». Και άντε, σε περιπτώσεις τύπου Σαββόπουλου τα ξενοφοβικά αντανakλαστικά και οι πολιτικές περιθωριοποίησης και εκτοπισμού όσων «περισσεύουν» βγάζουν μάτι, αλλά τι γίνεται μ' αυτούς που προωθούν τις ίδιες, βίαιες διαδικασίες πειθάρχησης, αλ-

λά τις καλλωπίζουν μ' αρώματα «προόδου», «ανθρωπιάς» και «αλληλεγγύης» μπας και το κοινό που θα τις αγοράσει θα είναι λίγο πιο διαφορετικό (κι ίσως περισσότερα υποσχόμενο...) από τον μέσο χουντινικό που επιβιώνει ακόμα;

Κάτι τέτοιες κακεντρεχείς σκέψεις έκαναν και κάποια Εξωπανεπιστημιακά Στοιχεία πριν λίγο καιρό και πήγαν και μοίρασαν μία προκήρυξη με τίτλο «ΞΕΠΛΥΜΑ» στα εγκαίνια της Διεθνούς Έκθεσης Αρχιτεκτονικού Έργου της Βιέννης που έλαβε χώρα στην Πολυτεχνική Σχολή του Α.Π.Θ. με κεντρική θεματική «Πώς θα κατοικούμε αύριο;». Η βάση του σκεπτικού τους ήταν η εξής: μπορούν οι οποιοσδήποτε προτάσεις για το δικαίωμα στη στέγαση, την εξασφάλιση προσιτής κατοικίας, τις κοινωνικές πολιτικές στέγασης κλπ. να προσεγγιστούν έξω και πέρα από τους φορείς που τις καταθέτουν, τη θέση που κατέχουν αυτοί μέσα στην κοινωνική ιεραρχία και τους σκοπούς τους; Ειπωμένο αλλιώς: μήπως αυτό που διαμορφώνει την τελική υλική έκφανση τέτοιων σχεδίων/προτάσεων για την πολεοδομία, τη στέγαση και την αρχιτεκτονική, δεν είναι τόσο οι όμορφα διατυπωμένες φράσεις και ιδέες περί «κοινωνικής κατοίκησης» ή «συλλογικοποίησης», μα το κοινωνικό/χωρικό περιβάλλον στο οποίο τοποθετούνται και τα υποκείμενα που προτείνουν και εφαρμόζουν αυτά τα σχέδια;

Μια ματιά στους διοργανωτές και χορηγούς αυτής της έκθεσης είναι ενδεικτική: προξενεία και πρεσβείες, κατασκευαστικές εταιρείες, όλη η τοπική αυτοδιοίκηση από τον Δήμο μέχρι το Τεχνικό Επιμελητήριο και την Αναπτυξιακή Μείζονος Αστικής Θεσσαλονίκης Α.Ε. -- ΑΟΤΑ και, τέλος, το ίδιο το Α.Π.Θ. Με λίγα λόγια, όλοι οι «τοπικοί και εθνικοί φορείς που εμπλέκονται στην πα-



ΕΞΕΛΑΥΜΙΑ

Ακαδημαϊκά οράματα για συλλογική ζωή, μέσα από ένα αποστειρωμένο και μπατοσκρατούμενο campus

Αναρτήθηκαν πριν κάποιο καιρό οι αριστερό-χίστερο-ακαδημαϊκοί του Τμήματος Αρχιτεκτονικής «Πώς θα κατοικούμε αύριο» Και κάθονταν όλοι μαζί στα κλιματιζόμενα γραφεία αίθριο» Και κάθονταν όλοι μαζί στα κλιματιζόμενα γραφεία αίθριο» Και κάθονταν όλοι μαζί στα κλιματιζόμενα γραφεία αίθριο»

Ας βάλουμε το αύριο στην άκρη για λίγο και ας μιλήσουμε για το σήμερα – το οποίο είναι, φηλοκαυθένως, μια πιο δύσκολη πίστα. Σήμερα υπάρχουν στην Θεσσαλονίκη λιγοστές, αλλά πιστά. Σήμερα υπάρχουν στην Θεσσαλονίκη λιγοστές, αλλά πιστά. Σήμερα υπάρχουν στην Θεσσαλονίκη λιγοστές, αλλά πιστά.

Μπορεί να ξεπλύνει την πραγματικότητα της καταστολής της κρατικής βίας, το να σου παίρνει το κράτος το σπίτι σου.

Μια έκθεση για την κατοικία, τη συλλογική ζωή και τις πόλεις που φανταζόμαστε οι ακαδημαϊκοί, σε οποιοδήποτε στο Σόφρο 2025 μάλλον πρόκειται για κάποιο είδους φάρμακο που αποδίδει πως δεν θέλει να έχει καμία σχέση ούτε πιστήμιο που μάλλον καλεί τους μπατοσκρατούμενους λέξεις.

Οι φωνές των από τα κάτω και οι αγώνες τους για τη στέγαση και την κοινωνική αναπαραγωγή είναι εκεί έξω για όποια θέλει να τις ακούσει. Δεν έχουμε ανάγκη από κανέναν δήμο μας που ληστέψει τις αυτίες του. Καμία κρατική πολιτοδομία που μπορεί να κάνει ωστόσο (και το κάνει καλά) είναι να παραγγείλουμε μηχανικούς ελέγχου, πεθάρησης, καταστολής και αναπαραγωγής των ήδη υπάρχοντων κοινωνικών σχέσεων και τη μισθιακή εργασία, τον ρατσισμό, την πατριαρχία, τον ατομισμό, την αλλοτρίωση.

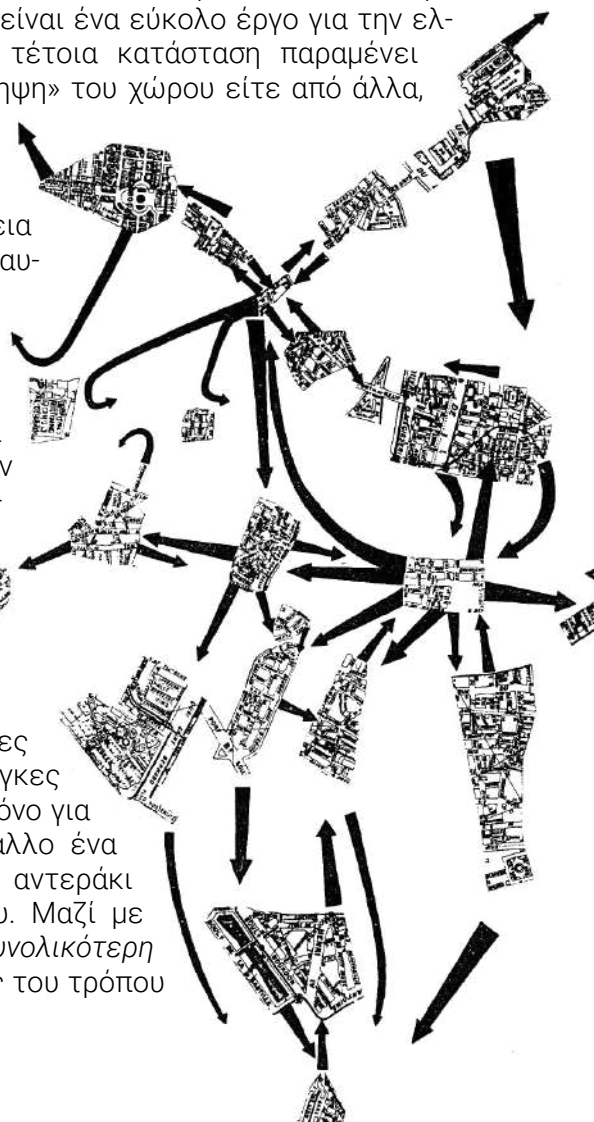
Επομένως, στην ερώτηση «Πώς θα κατοικούμε αύριο» εμείς απαντάμε το εξής: αν εναποθέσουμε τις ελπίδες μας σε «radical» χίστερο ακαδημαϊκό, «πρωτοπόρο» δήμο και «radical success stories», το αύριο θα μας βρει σε ακόμη χειρότερα σπία, με ακόμη ακριβότερα νοίκια.

★
Εξαιρετιστικά στοιχεία
Σεπτέμβριος 2025, Σελίδα 1

κείμενο που μοιράστηκε στην πολυτεχνική του ΑΠΘ

ραγωγή της κατοικίας και τον σχεδιασμό των γειτονιών της πόλης», όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται και στο δελτίο τύπου. Και θ' αναρωτηθεί κανείς: μα καλά, τι σχέση έχουν όλοι αυτοί με τις «κοινωνικά ευπαθείς ομάδες» για τις οποίες υποτίθεται πως κόπτονται ή την «προσβασιμότητα» και την «κοινωνική κατοίκηση» που έχουν κάνει σημαία; Μα τίποτα άλλο απ' το ότι όλα αυτά (που μπορούν να συμπυκνωθούν στη λέξη «ανάπλαση») στην πραγματικότητα σημαίνουν κέρδη, ανάπτυξη και στήριξη του κατασκευαστικού και real-estate κλάδου – είναι τυχαίο που οι μισοί χορηγοί της έκθεσης ανήκουν εκεί; Συνάμα, ανάπτυξη σημαίνει κύρος και πολιτική υπεραξία για τοπικούς (ή μη) αρχοντίσκους – ξανά, τυχαίο που οι βασικοί διοργανωτές της έκθεσης είναι το Α.Π.Θ. και ο Δήμος Θεσσαλονίκης; Μα μέσω τέτοιων «rebranding» εδραιώνεται η εξουσία τους, ωραιοποιείται το προφίλ τους και ισχυροποιείται η σχέση τους με μικρά και μεγάλα αφεντικά – ιδίως όταν θέλουν πάση θυσία ν' απομακρυνθούν από μία πρότερη εικόνα που δεν τους συμφέρει και πολύ (π.χ. ως των τύπων που καλούν επανειλημμένα τους μπάτσους να μπουν μες στο campus και να συλλαμβάνουν φοιτήτριες που κάνουν κατάληψη στις σχολές τους).

Πέρα απ' την οικονομική και πολιτική διάσταση, όμως, υπάρχει και μία τρίτη διάσταση που μας ενδιαφέρει περισσότερο στην προκειμένη: η λειτουργία της ανάπλασης στην αγορά των ιδεών· η ιδεολογική της διάσταση, δηλαδή, που καταφέρνει και ανασχηματίζει όχι απλά τον χώρο γύρω μας, αλλά και τον τρόπο με τον οποίο εμείς τον βλέπουμε, τον αντιλαμβανόμαστε και συσχετιζόμαστε μαζί του («εμείς διαμορφώνουμε τα κτήριά μας. Στη συνέχεια αυτά διαμορφώνουν εμάς», είχε ομολογήσει ένας από τους πιο γνωστούς «διαμορφωτές» του 20ού αιώνα). Για να το πούμε αλλιώς: το ν' αδειάσει μία πλατεία από μετανάστριες ή τοξικοεξαρτημένους είναι ένα εύκολο έργο για την ελληνική αστυνομία. Ωστόσο μία τέτοια κατάσταση παραμένει πάντα ευάλωτη στην «ανακατάληψη» του χώρου είτε από άλλα, είτε από τα ίδια υποκείμενα σ' ένα βάθος χρόνου – είναι ασύμφορο να βάζεις διμοιρίες να φυλάνε επί 24ώρου βάσεως μία άδεια πλατεία... Τι γίνεται, όμως, όταν αυτή η πλατεία παύει να είναι μία πλατεία; Με άλλα λόγια, όταν ένας «προοδευτικός» δήμαρχος εγκαινιάζει άλλη μία καινούρια, περιφραγμένη παιδική χαρά εκεί που μέχρι πρότινος βρισκόταν ένας τόπος που επέτρεπε ν' ανακατεύονται παιδιά με μεγάλους, μετανάστες με ντόπιους, ζευγαράκια με μοναχικές φιγούρες και πάει λέγοντας, δεν το κάνει γιατί τον έπιασαν ξαφνικά οι ευαισθησίες του για τις ψυχαγωγικές ανάγκες των παιδιών. Δεν το κάνει καν μόνο για να γραφτεί στο παλμαρέ του άλλο ένα επίτευγμα ή για να λαδώσουν τ' αντεράκι τους οι εργολάβοι πελάτες του. Μαζί με όλα αυτά, πλασάρεται μία συνολικότερη πρόταση αξιοποίησης/διαχείρισης του τρόπου



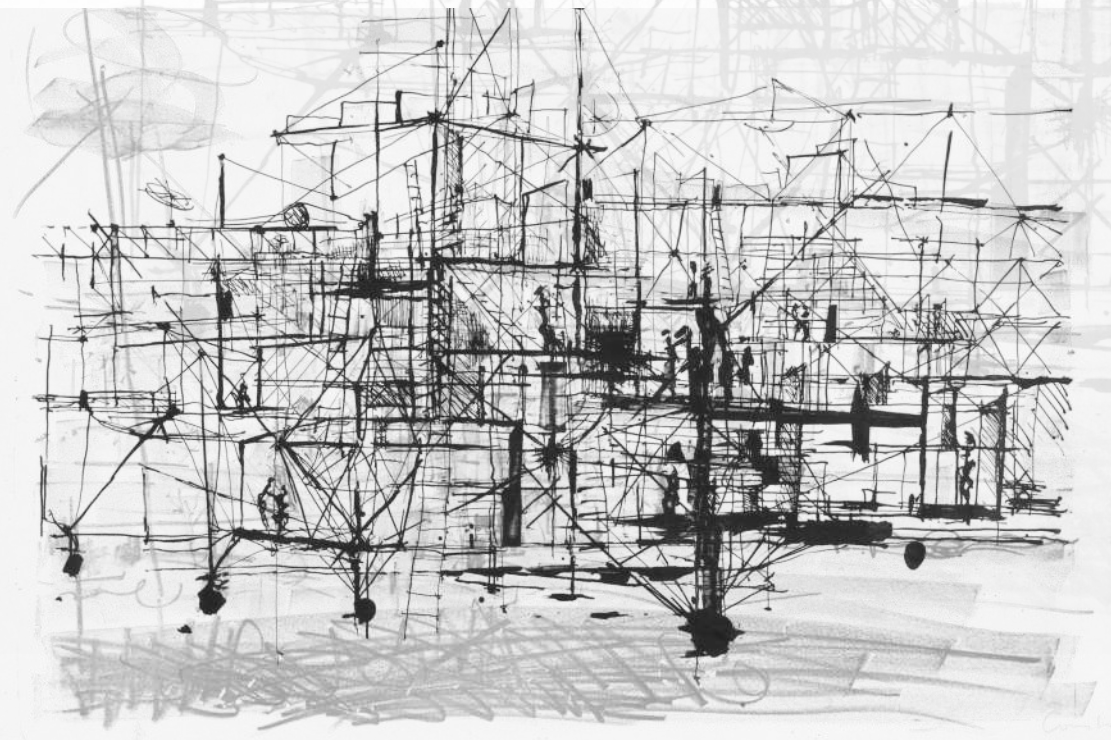
που ζούμε, κινούμαστε και βλέπουμε την πόλη. Τα παιδιά στους περιφραγμένους χώρους τους, οι ηλικιωμένοι κλειδωμένοι σπίτια τους να κατηχούνται απ' τον Ευαγγελάτο, οι καφετέριες γεμάτες απ' όσους έχουν απαρέγκλιτα συνδέσει την κοινωνικοποίηση με την κατανάλωση· οι χωροχρόνοι της μητρόπολης προσεκτικά τακτοποιημένοι ώστε να μην εισβάλουν ο ένας στον άλλον. Η προώθηση, λοιπόν, μιας τέτοιας διαχείρισης δεν είναι εύκολο πράγμα, ούτε συμβαίνει αυτόματα. Ο καταναλωτής θα πρέπει να πειστεί πως έχει ανάγκη το προϊόν – αλλιώς αυτό θα μείνει να σαπίζει στα ράφια του σούπερ-μάρκετ.

Ίδου που στοχεύει ο «ανθρωπιστικός» και «κοινοφελής» χαρακτήρας της έκθεσης. Να καλλωπίσει διαδικασίες που κατά τ' άλλα κουβαλάνε μέσα τους αρκετά καντάρια βίας για όλες εμάς. Το κόλπο δεν είναι καινούριο, κι έχει παιχτεί και ξαναπαιχτεί μ' επιτυχία στο παρελθόν σε πολλές περιπτώσεις που αφορούσαν «υποβαθμισμένες γειτονίες» ή «εστίες ανομίας». Στην Αθήνα, στην περιοχή του Κεραμεικού και του Μεταξουργείου για παράδειγμα, όταν οι τοπικές εξουσίες βάλανε στο μάτι την περιοχή εκεί το 2007-2009 μέσω του

project που ονομάστηκε «Remap KM», δεν βγαίνανε φόρα παρτίδα να ομολογήσουν ότι το κύριο πρόβλημά τους ήταν οι μεταναστευτικές οικογένειες που ζούσανε στα εκεί εγκαταλελειμμένα κτίρια. Αντίθετα, το «Remap KM» μιλούσε για ... «*ψυχογεωγραφικούς χάρτες που δημιουργούνται μέσω μεταταβατικών χώρων*» και «*νέες πιθανότητες σύνδεσης του απτού κόσμου των κτηρίων, δρόμων και αστικών χώρων με εφαρμογές σύγχρονης τέχνης, κοινωνικά δίκτυα, μέσα επικοινωνίας*»³, ένα λεξιλόγιο, δηλαδή, με άμεσες ριζοσπαστικές αναφορές που πίσω του, όμως, δεν κρυβόταν τίποτε άλλο από τη γνώριμη γλώσσα της εξουσίας και των οικονομικών της συμφερόντων.

Αντίστοιχα, όταν λίγα χρόνια μετά επιχειρήθηκε ν' αλλάξει η εικόνα του κέντρου της Αθήνας μέσω του αρχιτεκτονικού διαγωνισμού «Rethink Athens», οι βασικοί συντελεστές του project αυτού δεν αναλώθηκαν στο να σπέρνουν την τρομοκρατία για «κατάληψη του κέντρου από τους λαθρομετανάστες». Τη δουλειά αυτή την άφησαν στα δελτία των 20:00 και στους εκπροσώπους της πολιτικής εξουσίας που βρίσκονταν δίπλα τους και τους χρηματοδοτούσαν. Οι ίδιοι αρκούσαν στο αριστερό προφίλ τους και σε εξαγγελίες για «*περιβαλλοντική και αισθητική αναβάθμιση*», για έναν τόπο «*όπου οι πολίτες συμμετέχουν άμεσα στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή του άστεως*», για μία «*κοσμοπολίτικη αστική γεωγραφία*»⁴ κλπ.

Το ίδιο αφήγημα έχει χρησιμοποιηθεί σε πλείστες περιπτώσεις και όσον αφορά τις εκκενώσεις καταλήψεων. Ήδη από τα τέλη του '90 και την εκκένωση της Villa Βαρβάρα στη Θεσσαλονίκη, αυτή δεν μπορούσε να ενταχθεί μονάχα σ' ένα πλαίσιο «*πάταξης περιθωριακών στοιχείων*» όταν η κατάληψη επί εβδομαδιαίας βάσης διοργάνωνε θερινό σινεμά με τη συμμετοχή όλης της γειτονιάς (μικρών και μεγάλων) ή επιχειρούσε να συνδεθεί με κινήματα πόλης όπως αυτό της υπεράσπισης των καστρόπληκτων ή των αγώνων των κατοίκων των Μετεώρων⁵. Γι' αυτό και το «*πράσινο φως*» για την εκκένωσή της ήρθε με τον θεσμό της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας, δηλαδή μέσα σ' ένα πλαίσιο «*πολιτισμού*», «*κουλτούρας*» και «*απόδοσης του κτηρίου στους κατοίκους της Θεσσαλονίκης*». Έτσι, δεν είναι τυχαίο ότι η Villa Βαρβάρα μετατράπηκε σε δημοτική βιβλιοθήκη, η Villa Amalias σε σχολείο ή η Μυλλέρου και Γερμανικού



σε δημοτική πινακοθήκη. Και για να έρθουμε και σε πιο πρόσφατες περιπτώσεις, ο νέος κύκλος απειλών ενάντια στη Φάμπρικα Υφανέτ τη θέλει «κοινωνική κατοικία», ενώ (πόσο ειρωνικό;) οι αρχές του Α.Π.Θ., λίγες μόλις εβδομάδες μετά την έκθεση που μας απασχολεί εδώ, εγκαινίασαν (στα μουλωχτά και με ταχύτητα Πλεύρη στην πλατεία Εξαρχείων) τη νέα, λαμπερή βιβλιοθήκη της Σ.Θ.Ε. εκεί που άλλοτε βρισκόταν το Στέκι στο Βιολογικό.

Τέχνη, μόρφωση, στέγαση: λέξεις και έννοιες που σ' όλες τις παραπάνω περιπτώσεις η εξουσία κατάφερε να τις ιδιοποιήσει και να μας τις σερβίρει σ' ένα πλαίσιο για το οποίο το μόνο σίγουρο είναι ότι εμείς δεν ορίζουμε κι ούτε έχουμε κανένα λόγο πάνω σε αυτό. Η υπεροπλία των μπάτσων, το ξύλο, οι συλλήψεις είναι μονάχα ένα κομμάτι της καταστολής —το τελικό και πιο ωμό, βέβαια. Προηγείται, όμως, μία καταστολή ιδεολογικής φύσης: πρόκειται γι' αυτήν την προσπάθεια απονομιμοποίησης τέτοιων τόπων ως άχρηστους για την κοινωνία και πλασαρίσματος της άποψης πως αυτοί θα φανούν πολύ πιο χρήσιμοι αν περάσουν στα χέρια κράτους και εταιρειών που θα καταφέρουν να τους «απελευθερώσουν» ώστε εκεί να (αναδι)οργανώνεται η πολιτιστική και καθημερινή ζωή της πόλης με όρους ατομικής και αγοραίας ικανοποίησης πλέον.

Και κάπως έτσι επιστρέφουμε στην αρχή του κειμένου. Γιατί, όπως είδαμε, η «κομψή», «συμπεριληπτική» και «αρχιτεκτονιστική» φιλολογία καθόλου δεν βρίσκεται στον αντίποδα από απόψεις τύπου Σαββόπουλου —από την αντιμετώπιση της πόλης στεγνά με όρους δημόσιας τάξης και καταστολής, για να πούμε τα πράγματα με τ' όνομά τους. Αντίθετα, η μία άποψη ενισχύει και συμπληρώνει την άλλη, και οι δύο εξελίσσονται παράλληλα. Όσο απαραίτητες είναι οι διμοιρίες των μπάτσων για να διώξουν ή οι εκσκαφείς των εργολάβων για να γκρεμίσουν, άλλο τόσο απαραίτητη είναι κι αυτή η εννοιολογική εκστρατεία που σαν στόχο έχει τη δημιουργία μιας νέας, «urban» ταυτότητας των χρηστών του δημόσιου χώρου και μιας «φιλοαστικής» κουλτούρας που θ' αφορά όλα εκείνα τα πεδία (σχέσεις, τάσεις, υποκείμενα) που διαμορφώνουν την εικόνα

και τον ρυθμό μιας πόλης.

Ξεχωριστή θέση για την επιτυχή έκβαση αυτής της εκστρατείας κατέχει και η «ακαδημαϊκή βούλα» που μπαίνει κάτω από αυτά τα σχέδια —ένα στοιχείο που δεν αφορά, ωστόσο, μονάχα τους καθηγητάδες με τα ήδη παραγεμισμένα βιογραφικά, μα και για όσα από εμάς ψάχνουμε να γεμίσουμε τα δικά μας τρώγοντας τα τυράκια που μας πετάνε. Κι εξηγούμαστε:

Υπήρξε μια εποχή που το motto «μπροστά πηγαίνουν τα φρικιά και πίσω οι εργολάβοι» περιέγραφε με γλαφυρό τρόπο την εξής διαδικασία: μία κίνηση που είχε ως αφετηρία την απόδραση από τον κόσμο του κεφαλαίου και την εξερεύνηση περιοχών (μέχρι τότε) «αμόλυντων» από την τουριστική ανάπτυξη, τελικά λειτούργησε καταλυτικά ώστε οι περιοχές αυτές να παραδοθούν, εν τέλει, στις ορέξεις του κεφαλαίου, ακριβώς λόγω του δρόμου που είχε ανοιχτεί απ' όλους αυτούς που αρχικά έψαχναν έναν τόπο διαφυγής από αυτό! Το lifestyle του συγκεκριμένου υποκειμένου, η αισθητική του και οι «αναζητήσεις» του, γρήγορα να παίξει δραστικό ρόλο ώστε η τουριστική βιομηχανία (στην «εναλλακτική» της εκδοχή αυτήν τη φορά) να βρει τελικά τρόπο να εγκατασταθεί ακόμα και στα πιο απίθανα μέρη. Όπως κι έγινε.

Έτσι κι εδώ, οι παράγοντες εκθέσεων σαν αυτή που μελετάμε, ξέρουν πολύ καλά τι είδους καύσιμα χρειάζονται τα ντεπόζιτα των think tanks τους για να αποδώσουν καλύτερα —και ξέρουν και πού να τα ψάξουν. Κάθε προσφορά διαφήμισης είναι δεκτή —κι αυτό περιλαμβάνει ακόμη και «αντικαθεστωτικές» αντιλήψεις των εννοιών της πόλης και του χώρου. Μήπως δεν έχουν μυριστεί αυτά τα λαγωνικά τη διεισδυτική κριτική που έχει αναπτυχθεί μέσα σε αντικυριαρχικά πλαίσια όσον αφορά ζητήματα κυριοποίησης γειτονιών, ανάπλασης του δημόσιου χώρου ή στεγαστικής κρίσης; Ή μήπως τους είναι άγνωστη η συσσωρευμένη κινηματική εμπειρία που ενυπάρχει σε υποκείμενα που με τον έναν ή τον άλλον τρόπο μπλέχτηκαν τα προηγούμενα χρόνια σε αγώνες που ξέσπασαν πάνω σε αυτά τα πεδία; Όχι, πολύ κα-

λά ξέρουν πώς ν' αξιοποιούν αυτοί οι τύποι όσες είναι «καταρτισμένες» σ' αυτά τα θέματα μέσα από εξω-ακαδημαϊκές διαδικασίες· πολύ καλά γνωρίζουν πώς ν' αξιολογούν μεθόδους που πλουτίζουν τη σκέψη και βαθαίνουν την κριτική (ακόμα κι αν αυτές αναπτύχθηκαν μακριά από τα αποστειρωμένα μαθήματα των σχεδιαστηρίων)· πολύ καλά ξέρουν πώς να στείβουν σαν λεμονόκουπες ανθρώπους που πέσανε στη λούμπα της χάραξης προσωπικών πορειών εκεί που βιώσανε συλλογικά αδιέξοδα. Ξανά: μια ματιά στο πρόσφατο παρελθόν και συγκεκριμένα στο πώς οι Μ.Κ.Ο. επί ΣΥ.ΡΙΖ.Α.-ΑΝ.ΕΛ. στελεχώθηκαν από άτομα που προέρχονταν από προηγούμενους κύκλους αγώνα με έντονη κινηματική δράση στο μεταναστευτικό, με αντιρατσιστικές καταβολές κλπ., είναι ενδεικτική⁶.

Συνεπώς σ' αυτό το σημείο το μπαλάκι πέφτει σ' εμάς και στο πώς διαχειριζόμαστε όλη αυτήν τη γνώση και την εμπειρία που έχουμε αποκομίσει μέσα από τα χρόνια συμμετοχής μας στο κίνημα —γνώση κι εμπειρία, η οποία (να το ξαναπούμε) δεν είναι ακαδημαϊκή, αλλά αποτελεί προϊόν προσωπικής και συλλογικής δουλειάς ανθρώπων, πολλές φορές αντιθετικών προς το ίδιο το πανεπιστήμιο. Θέλουμε να εντείνουμε μία αφομοιωτική συνθήκη παραδίδοντας μεθόδους, ικανότητες κι εργαλεία που καλλιεργήσαμε μέσα σε αυτοοργανωμένες και αντιθεσμικές διαδικασίες, βορά στις ορέξεις των αφεντικών για να κάνουν καλύτερα τις μπίζνες τους; Θέλουμε να γίνουμε αυτές που θα μελετήσουν, θα σχεδιάσουν και θα προτείνουν «λύσεις» ώστε ν' ανέβει το κασέ αυτών των τσαρλατάνων και να στρωθεί ο δρόμος για την εμπορική αξιοποίηση της πόλης; Δεν αναγνωρίζουμε το ασυμβίβαστο τού να συμμετέχουμε στα πλάνα του πανεπιστημίου για το χωροταξικό, ενώ πριν λίγους μήνες διαμαρτυρόμασταν για τις εκκενώσεις του ενός στεκιού μετά το άλλο μέσα στο campus;

Ε, όχι! Ας φτύσουμε καριέρες, πτυχιακές, ερευνητικά και διπλωματικές που κάνουν πλάτες σ' όσους έχουν βαλθεί να ορίσουν τις ζωές μας. Κι ας τους το δηλώσουμε ξεκάθαρα: η βιτρίνα της ανάπλασης, από εμάς τουλάχιστον, δεν γυαλίζεται. *Θρυμματίζεται.*

Επί του πιστηρίου

Λίγο πριν τυπωθεί το τεύχος, βγήκε στη δημοσιότητα άλλη μια περίπτωση σχεδιαζόμενης εκκένωσης κατειλημμένου χώρου —αυτήν τη φορά για τα Προσφυγικά της Λ. Αλεξάνδρας. Η γλώσσα της εξουσίας παραμένει ίδια κι απαράλλακτη και σε αυτή την περίπτωση: «*Η Περιφέρεια Αττικής αναλαμβάνει μια ιστορική ευθύνη: να επιστρέψει τα Προσφυγικά στην κοινωνία —και μάλιστα ως εργαλείο κοινωνικής συνοχής για το παρόν και το μέλλον. [Μέσα σε] πνεύμα αλληλεγγύης, σκοπεύουμε να τα μετατρέψουμε σε χώρους κοινωνικής κατοικίας, αξιοπρέπειας και ευκαιριών για ευάλωτους συμπολίτες μας. Η κοινωνική πολιτική είναι κεντρική επιλογή ευθύνης και καθημερινής παρουςίας δίπλα στους ανθρώπους που έχουν πραγματική ανάγκη. [...] Δεν μιλάμε για απλή ανακαίνιση χώρων. Πρόκειται για επένδυση στην αξιοπρέπεια και την κοινωνική συνοχή*», εξηγεί ο περιφερειάρχης Αττικής, Νίκος Χαρδαλιάς. Απ' τη μεριά μας, είμαστε σίγουροι πως οι καταληψίες των Προσφυγικών ή θα νικήσουν ή θα νικήσουν, όπως χαρακτηριστικά δηλώνουν στην ανακοίνωσή τους. Τους εκφράζουμε κι από 'δώ την αλληλεγγύη μας.

Για να γραφτεί το κείμενο αυτό ανατρέξαμε στα παρακάτω βιβλία, περιοδικά και site

- Αυτοδιαχειριζόμενο Στέκι Αρχιτεκτονικής (2011), Επιστημονικές απαντήσεις για το κέντρο της Αθήνας; Σημειώσεις πάνω στο ερευνητικό της αρχιτεκτονικής.
- Αυτοδιαχειριζόμενο Στέκι Αρχιτεκτονικής (2012), Ο αρχιτεκτονικός διαγωνισμός re-think Athens και η ιδεολογική/συμβολική σημασία του αθηναϊκού κέντρου.
- Καραμπελιάς, Γιώργος (1987), Ούτε θεός, ούτε ιστορία, Κομμούνα.
- Μεταξάς, Γιώργος (2001), Εμείς, αυτοί και οι άλλοι: ο «χώρος», το κράτος και η κοινωνία, Μαύρη Λίστα
- Περιοδικά: 3η Γενιά, Antifa, Εγκυκλοπαιδεία των Βλαβών, Εφήμερη Πόλη, Θέσεις, Τα Παιδιά της Γαλαρίας, Πανοπτικόν, Σαμιζντάτ, Σχολιαστής
- Site: <https://www.aftoleksi.gr>

1. <https://youtu.be/ITOh1KF1Un8>

2. Αξίζει να σημειωθεί πως αυτή δεν ήταν φυσικά η πρώτη φορά που ο Σαββόπουλος ευθυγραμμίζονταν με το εθνολαϊκό ένστικτο. Ήδη από τη δεκαετία του '80 η στιχουργική του πήρε μια ξεκάθαρη στροφή προς την εξύμνηση της ελληνικότητας και του ελληνο-χριστιανικού πολιτισμού –απότοκο συνολικότερων διεργασιών μέσα στην ελληνική αριστερά και της εθνικοποίησης του κοινωνικού ζητήματος. Οι καλύτερες αποτελούν τα κείμενα αυτού που έχουμε υπόψη μας αποτελούν τα κείμενα «Μακρύ ριζίτικο για τον Νιόνιο» (Σχολιαστής #03, 1983) και «Στην υπηρεσία του έθνους (για την ιδεολογική λειτουργία του ελληνικού τραγουδιού)» (Θέσεις #08, 1984). Αξίζει, επίσης, να διαβαστεί και το κείμενο της ομάδας +τεχνία- με τίτλο «Στοιχειώδεις αγαπητέ Γουάτσον! Ο Σαββόπουλος είναι ήδη νεκρός» που κυκλοφόρησε το 2020.

3. Αναφέρεται στο «Εξευγενίζοντας» τους πληβείους: (ορισμένες) διαδικασίες "κυριλοποίησης" στην Αθήνα» (Τα Παιδιά της Γαλαρίας #15, 2011).

4. Τα παραθέματα έχουν παρθεί από το Αυτοδιαχειριζόμενο Στέκι Αρχιτεκτονικής «Ο αρχιτεκτονικός διαγωνισμός re-think Athens και η ιδεολογική/συμβολική σημασία του αθηναϊκού κέντρου» (2012).

5. Περισσότερες πληροφορίες για την ιστορία της Villa Βαρβάρα μπορεί καμιά να βρει στο αυτοοργανωμένο αντιεμπνευματικό ντοκιμαντέρ που δημιούργησαν από κοινού οι Αρουραίοι των Αρχείων, το κινηματογραφικό crew της κατάληψης Φάμπρικα Υφανέτ και καταληψίες της Villa Βαρβάρα με τίτλο «Βαρβαρική κληρονομιά: μια ιστορία για την κατάληψη Villa Βαρβάρα και το κίνημα των 90s στη Θεσσαλονίκη» (2025). Υπό έκδοση βρίσκεται και το σχετικό συνοδευτικό βιβλίο.

6. Ως προς αυτό μπορεί καμιά ν' ανατρέξει και στο κείμενο «Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ή αλλιώς, γιατί δεν είναι καθόλου παράλογο να είσαι ταυτόχρονα δίπλα και απέναντι στις μετανάστριες» (Ο Τυφλοπόντικας #02, 2017).

ΤΟ ΑΠΟ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ

...μια νέα σειρά ανοιχτών διαλέξεων
«Διερευνητική Μάθηση I: Ο Μικρός Ρουφιάνος».

Αν θέλετε να ακολουθήσετε μία αδιάσπαστη σταδιοδρομία, αυτό είναι σίγουρο ένα πρόγραμμα σπουδών που σας αφορά. Προσφέρει ένα απόλυτο αίσθημα μνησικακίας και φθόνου. Η εξελιγμένη τεχνολογία που χρησιμοποιείται κατά τη διάρκεια του μαθήματος, επιτρέπει μία ρεαλιστική προσομοίωση χώρων όπως δικαστήρια, αστυνομικά τμήματα, τηλεοπτικά πάνελ κ.ά.

Στα επόμενα εξάμηνα θα υπάρξουν τα συμπληρωματικά μαθήματα:

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΑΠΘ	ΜεταΛΑΜ	02/12/2026	159 KB
ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΑΠΘ	ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΞΟΔΟΣ ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΙΟΥ	02/12/2026	51 KB
ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΑΠΘ	Διαπύλο Διαπαιδαγωγικό Μπλόκ για Γαλλικά, Γερμανικά και Κινεζικά γλώσσες	02/11/2026	392 KB
ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΑΠΘ	Ευγενική Προσέλευση-Τοξ διαγωνισμός ΑΠΘανα φοιτητές καινοτομούν	02/11/2026	998 KB
ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΑΠΘ	Διαπύλο Διαπαιδαγωγικό Μπλόκ για Γαλλικά, Γερμανικά και Κινεζικά γλώσσες	02/06/2026	9 KB
ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΑΠΘ	Τοξ διαγωνισμός ΑΠΘ	05/2026	48 KB
ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΑΠΘ	Ενημερωτικό Έκδηλωση: "Ανακαλύπτοντας το μέλλον στο Αριστοτέλειο"	05/2026	57 KB
ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΑΠΘ	[BEST - Thessaloniki] Αίτηση προώθησης Company Visit και Webinar	02/02/2026	37 KB
announce-eng-student@lists.auth.gr	Διαπύλο Εμπνευματικό Πρόγραμμα Ασύγχρονης Μορφής, με τίτλο: «Βία και ...	01/28/2026	11 KB
ΠΡΥΤΑΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΠΘ	12η Εορτασμού Τριών Ιεραρχών - Κοπή βασιλόπιτας στο ΑΠΘ - 29/01/2026	01/22/2026	891 KB
ΠΡΥΤΑΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΠΘ	Ενημερωτική Εκδήλωση: "Ανακαλύπτοντας το μέλλον στο Αριστοτέλειο"	01/21/2026	9 KB
ΠΡΥΤΑΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΠΘ	Απονομή Τιμητικής Διάκρισης "Άγιος Δημήτριος" στον Αργεντινικό πρ. Αμ...	01/08/2026	13 KB
Zeus Elections	Ηλεκτρονικές Ψηφοφορίες «Zeus» – Ψηφοφορία για το Παιδαγωγικό Συμβούλιο	12/08/2025	10 KB
ΠΡΥΤΑΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΠΘ	Ανακοίνωση Πρυτανικών Αρχών	12/04/2025	8 KB
ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΑΠΘ	Εκδήλωση-ημέρα Καινοτομίας & Συνεργασίας από το WALK το Γραφείο Δια...	12/01/2025	38 KB
ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΑΠΘ	Ενημερωτική για νέα διαδικαστικά εργαστήρια από το Γραφείο Διαπαιδαγωγικής κ...	11/25/2025	19 KB
ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΑΠΘ	Ημερίδα "How to Present": Μάθε να παρουσιάζεις με αυτοπεποίθηση!	11/25/2025	27 KB

Ηλεκτρονικές Ψηφοφορίες «Zeus» -- Ψηφοφορία για το Παιδαγωγικό Συμβούλιο Φοιτητών του ΑΠΘ from Zeus Elections 12/08/2025 (06:15:25 PM EET)

Text (5 KB)

Νόμιμος παραλήτης

Αξιότιμε κύριε ή κυρία,

Προκαλείστε να συμμετάσχετε στην ψηφοφορία:

Ανάδειξη εκπροσώπου των φοιτητών και του αναπληρωτή του στο Παιδαγωγικό Συμβούλιο Φοιτητών του ΑΠΘ
Ανάδειξη εκπροσώπου των φοιτητών και του αναπληρωτή του στο Παιδαγωγικό Συμβούλιο Φοιτητών του ΑΠΘ (6η Κλάση)

με η/μ/νία έναρξης Δεκ. 9, 2025, 9 π.μ.,
και λήξης Δεκ. 9, 2025, 5 μ.μ.
Ο αριθμός καταχώρισής σας είναι: 27887.

Για να υποβάλετε ψήφο, ακολουθήστε τον παρακάτω σύνδεσμο

Πέρσι το
φθινόπωρο,
τριγυρνώντας
στους διαδρόμους
του Πολυτεχνείου,
το μάτι μου είχε
πέσει στην
παρακάτω αφίσα
της Κ.Ν.Ε.:



Αν και φέτος δεν την ξαναείδαμε κολλημένη, είχαμε φυλάξει από τότε κάποιες σκέψεις και σχόλια. Αν μη τι άλλο, είναι το λιγότερο που μπορούμε να κάνουμε για να φανούμε συνεπείς μπροστά σ' αυτήν την κατηγορηματική προσταγή του εκτελεσμένου κομμουνάρου που, μπροστά στους στρατοδίκες του, ευθαρσώς δήλωσε πως «εμπιστεύεται στο μέλλον τη φροντίδα της μνήμης και της εκδίκης του». Ας θυμηθούμε, λοιπόν (το πότε θα εκδικηθούμε το αφήνουμε κι εμείς στη φροντίδα του μέλλοντος -ελπίζουμε όχι τόσο μακρινού).

Διαβάζοντας την αφίσα, βλέπουμε ότι αυτή μάς καλεί να «γίνουμε μέρος της ιστορίας». Ποιας ιστορίας, όμως; Και τι ακριβώς σημαίνει να «γίνουμε μέρος μιας ιστορίας», τι νοήματα παράγει αυτός ο τρόπος σκέψης για την πολιτική μας δράση (ακόμα κι αν συμφωνήσουμε για το ποια ιστορία μιλάμε);

Ας εστιάσουμε αρχικά στο πρώτο ερώτημα. Όπως εύκολα διαπιστώνει καμιά, η Κ.Ν.Ε. τοποθετεί δίπλα-δίπλα, σαν κρίκους της ίδιας αλυσίδας, την Παρισινή Κομμούνα του 1871, τη Ρωσική Επανάσταση του 1917 και τον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα του Ε.Α.Μ. Μοιράζονται, άραγε, τόσα πολλά κοινά σημεία αυτά τα ιστορικά στιγμιότυπα μεταξύ τους για να καταφέρνουν να συγκροτούν μια ενιαία αφήγηση; Ή μήπως ο τρόπος με τον οποίο έχουν τοποθετηθεί στη σειρά προσομοιάζει τον «καλό τον μύλο που όλα τα αλέθει», σαν τις εθνικές ιστορίες που κατασκευάζουν τους μύθους τους συγκολλώντας άτσαλα μεταξύ τους συμβάντα, πρόσωπα και καταστάσεις που κατά τ' άλλα χαρακτηρίζονται από οξείες αντιφάσεις μεταξύ τους ή και αγεφύρωτες διαφορές;

Ξεκινώντας με την Κομμούνα του Παρισιού, πρέπει να ξεκαθαρίσουμε πως μιλάμε για μία επανάσταση που ξεπήδησε αυθόρμητα μέσα από τις αγωνιζόμενες μάζες και διατήρησε ακέραια την αντικρατική, αποκεντρωμένη και ελευθεριακή αντίληψη που είχε για την κοινωνική αλλαγή. Η Παρισινή Κομμούνα δεν αποσπάστηκε εκβιαστικά ή πραξικοπηματικά από κάποια γκρούπα, δεν χρωστούσε τίποτα στην επιρροή κανενός κόμματος κι ούτε στηρίχθηκε στην αυθεντία ή το κύρος κάποιου ηγέτη. Για όσες εβδομάδες κράτησε απέναντι στα στρατεύματα των Βερσαλλιέρων καμία ριζοσπαστική πολιτική τάση δεν κυνηγήθηκε, παρεμποδίστηκε ή αποκλείστηκε από το να συμμετέχει στις επαναστατικές διαδικασίες και καμία πολιτική δύναμη δεν κατάφερε να μετατρέψει τους εξεγερμένους κομμουνάρους σε πειθήνιους οπαδούς μιας συγκεκριμένης πολιτικής τάσης ή κόμματος. Μιλάμε, τέλος, για ένα έργο συλλογικό, όχι για το κατόρθωμα κάποιας ευφυούς κεντρικής επιτροπής ή πολιτικού γραφείου.

Τι σχέση έχουν όλα τα παραπάνω με την μπολσεβίκικη εκδοχή της επανάστασης; Τι σχέση έχουν μ' ένα κόμμα που λειτουργούσε ως ένας υπερσυγκεντρωτικός, αυταρχικός μηχανισμός, ο οποίος απέκλειε τη διαφορετική άποψη, επέβαλε τη μία και μοναδική «αλήθεια» με ηθικούς ή υλικούς

καταναγκασμούς και δεν δίστασε να συντρίψει ένα όργανο (τα σοβιέτ) όταν αυτό έπαψε να εξυπηρετεί τους τυχοδιωκτικούς σκοπούς του και αποτελούσε ένα «κακό παράδειγμα» αυτόνομης σκέψης και δράσης, ένα μέσο ακηδεμόνευτης έκφρασης των αγωνιζομένων (και όχι των αντιπροσώπων τους) και γι' αυτό έπρεπε να εξαφανιστεί; Οι μπολσεβίκοι δεν έπαψαν καμία στιγμή να δρουν ενάντια στην αυτοδύναμη σκέψη, να βλέπουν το κόμμα ως το μοναδικό και απόλυτο κέντρο θεωρίας και δράσης που όλα τα υποτάσσει και όλα τα ενσωματώνει, με αποτέλεσμα οι αγωνιζόμενοι να θεωρούνται απλά «χέρια» που περιμένουν την κατάλληλη εντολή από ένα «μυαλό» που βρίσκεται, όμως, έξω από το δικό τους κεφάλι· βρίσκεται στον διευθυντικό πυρήνα του κόμματος και αποφασίζει για το πώς θα κινηθούν όλα τα εκτελεστικά όργανα.

Όπως καταλαβαίνει κανείς, οι δύο πραγματικότητες που περιγράφουμε είναι ασύμβατες μεταξύ τους, γ' αυτό και διάφορα στελέχη των μπολσεβίκων δεν δίσταζαν να τοποθετούνται ενάντια στο πολιτικό παράδειγμα της Κομμούνας στιγματίζοντας π.χ. την έλλειψη ενός συγκεντρωτικού κομματικού μηχανισμού ή τα κοινωνικά

μέτρα που πήρε (όπως την κατάργηση του τακτικού στρατού). Οι ίδιοι γνώριζαν πολύ καλά πως ως πρότυπο και σημείο εκκίνησης δεν είχαν την Παρισινή Κομμούνα, μα τη Γαλλική Επανάσταση του 1789 -πρωτίστως τη δεσπόζουσα ιακωβίνικη εκδοχή της. Γιατί αυτά ήταν τα γνωρίσματα που οι μπολσεβίκοι αναγνώριζαν ως κοινά των πολιτικών τους προγόνων, γι' αυτά εκφράστηκαν θετικά στα γραπτά τους και πάνω σ' αυτά δόμησαν τη λογική και του δικού τους κόμματος: ιεραρχική, συγκεντρωτική δομή· σιδερένια κομματική πειθαρχία· ακλόνητη και βαθιά πεποίθηση πως μόνο αυτοί κατέχουν την επαναστατική αλήθεια και κανέναν άλλον· επιδίωξη για καθοδήγηση ή υπαγωγή υπό τον έλεγχό τους οποιασδήποτε κοινωνικής κίνησης· παντελής απουσία ηθικών αναστολών κι ενδοιασμών (το γνωστό «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα») και αμείλικτη αντιμετώπιση, όχι απλά των αντιφρονούντων, αλλά των διαφωνούντων γενικά. Δεν είναι τυχαίο πως την γκιλοτίνα, αυτό το φρικτό σύμβολο εγκαθίδρυσης του τρόμου, οι κομμουνάροι την παρέδωσαν δημοσίως στην πυρά. Αντίθετα, 60 χρόνια μετά ο Τρότσκι δήλωνε γοητευμένος από τη «στιλπνότητα του ατσαλιού της» (λίγα μόλις χρόνια πριν πέσει και ο ίδιος θύμα των λογικών που συνέβαλε ώστε να καθιερωθούν).



Και το Ε.Α.Μ; Που χωράει το Ε.Α.Μ. και ο εθνικοαπελευθερωτικός του αγώνας ανάμεσα σε δύο επαναστάσεις από τις οποίες η μία ουσιαστικά γεννήθηκε όταν χιλιάδες φαντάροι άρχισαν να λιποτακτούν μαζικά από το μέτωπο αντί να πολεμάνε για την πατρίδα τους, και στην άλλη τα εξεγερμένα πλήθη γκρέμιζαν εθνικά μνημεία που συμβόλιζαν τους νικηφόρους πολέμους της πατρίδας τους ενάντια στους εχθρούς της; Πουθενά δεν χωράει, γι' αυτό και ενώ το Ε.Α.Μ. στόλιζε τις αφίσες του με τη γαλανόλευκη, οι κομμουνάροι δεν άφηναν κανένα περιθώριο για αμφιβολίες για το τι μοίρα επιφύλασσαν στα δικά τους εθνικά πανιά: «Δεν θέλουμε πια την ψεύτρα σημαία των επαίσχυντων Δημοκρατιών σας [...]. Όταν το λάβαρο ενός έθνους έχει συρθεί μέσα σε τέτοιες ντροπές, πρέπει να ανανεωθεί το πανί του και να αλλάξουν τα χρώματά του. Πρέπει η κόκκινη σημαία, κόκκινη από το αίμα του λαού που χύθηκε από την αντίδραση, να αντικαταστήσει τη σημαία [...]».



Για να είμαστε ειλικρινείς, βέβαια, υπάρχει ένα σημείο τομής μεταξύ του Ε.Α.Μ. και της πολιτικής των μπολσεβίκων κατά τη Ρωσική Επανάσταση, κι αυτό δεν είναι άλλο από τη λογική της μηδενικής ανοχής και της πάταξης οποιασδήποτε διαφορετικής άποψης προέρχεται «εκ των αριστερών» —ακόμα και τις μέρες του Δεκεμβρη του '44 απ' όπου προέρχεται και η φωτογραφία με το πανό που κοσμεί την αφίσα της Κ.Ν.Ε. Γιατί εκείνες τις μέρες στόχος των ένοπλων σχημάτων του Ε.Α.Μ. δεν ήταν μόνο οι Εγγλέζοι στρατιώτες ή οι ντόπιοι ταγματσαφλίτες, μα και διάφορες αριστερές τάσεις που θεωρούνταν «εκκρεμείς λογαριασμοί» και έπρεπε να κλείσουν —βλέπε τους τροτσκιστές ή τους αρχαιομαρξιστές («γκεσταπίτες με μαρξιστικό προσωπείο» τους ονόμαζαν στελέχη του Ε.Α.Μ.). Ουσιαστικά μία διαδικασία τρομοκρατίας και εκκαθάρισης που είχε ξεκινήσει στα χρόνια της κατοχής, κορυφώθηκε τον Δεκέμβρη του '44

με δεκάδες επώνυμους τροτσκιστές και αρχαιομαρξιστές (όσων τα ονόματα διασώθηκαν, δηλαδή) να εκτελούνται με συνοπτικές διαδικασίες, απλά και μόνο γιατί «προκαλούσαν σύγχυση στις γραμμές του κινήματος» με τις διεθνοιστικές τους προτροπές και υποστήριζαν διαφορετικές επιλογές αγώνα με αφετηρία μια κοινή κομμουνιστική ιδεολογία. Είναι περιττό να θυμίσουμε από που ξεπατίκωσαν οι ντόπιοι σταλινικοί αυτές τις διαδικασίες εκκαθάρισης: η μοίρα των αναρχικών που συμμετείχαν στη Ρωσική Επανάσταση και που πρώτοι γέμισαν τις φυλακές της Τσεκά είναι γνωστή, ενώ χαρακτηριστικό είναι πως από τα οχτώ μέλη του πρώτου πολιτικού γραφείου του μπολσεβίκικου κόμματος που συγκροτήθηκε τον Νοέμβρη του 1917, μόνο δύο πέθαναν από φυσικά αίτια (Λένιν και Στάλιν). Όλοι οι άλλοι εξοντώθηκαν από το ίδιο τους το κόμμα μεταξύ 1936 και 1941.

Ιδού, λοιπόν, η «ιστορία» που μας σερβίρει η Κ.Ν.Ε: μια ιστορία που βάζει στο ίδιο καζάνι τις διεθνοιστικές επαναστάσεις και τους πατριωτικούς αγώνες· τους «φωτεινούς ηγέτες» και τα ανώνυμα, εξεγερμένα πλήθη· τα κομματικά επιτελεία και τους αυτόνομους, αντικυριαρχικούς αγώνες· την τρομοκρατία και την ανεκτικότητα στη διαφορετική άποψη. Κοντολογίς, μία ιδεολογία που ομογενοποιεί τα υποκείμενα με σκοπό την αναπαραγωγή της.



Ωστόσο στην αρχή του κειμένου θέσαμε ένα ακόμα ερώτημα: ακόμα και αν υπήρχε μία κάποια «ιστορία» με «σωστά τακτοποιημένα» τα επεισόδιά της, τι μπορεί να σημαίνει για εμάς η προτροπή να «γίνουμε μέρος της»; Θέλουμε να πούμε πως εάν υπάρχει ένας λόγος

και την άνεση να κρατάμε ό,τι μας φαίνεται χρήσιμο και να

πετάμε τα υπόλοιπα στον κάλαθο των αχρήστων χωρίς ντροπές κι ενοχές. Να μπορούμε να μιλάμε, για παράδειγμα, για το πώς το ιστορικό παράδειγμα της Κομμουνας ενέπνευσε (και συνεχίζει να εμπνέει) τις επαναστατικές μελλο-

ώστε κάποια να πάρει τη ζωή στα χέρια της σήμερα και ν' αγωνιστεί, αυτός θα έπρεπε να εδράζεται στο μέλλον, στα όνειρά της και τις δικές της προσωπικές και συλλογικές ανάγκες τώρα, και όχι στην υπόκλιση μπροστά στο παρελθόν και το βάρος της ιστορικής ευθύνης που αυτό φέρει. Αφίσες σαν κι αυτές εξιδανικεύουν το παρελθόν μέσω λυρικών ανα-

ντος, και την ίδια στιγμή να μη διστάζουμε να φέρουμε στο φως ότι ήταν οι ίδιοι οι επιζώντες κομμουνάροι, εξόριστοι στη Νέα Καληδονία, που λίγα μόλις χρόνια μετά αποτέλεσαν (μ' ελάχι-

μνήσεων, φορτισμένων στιγμιότυπων ή εμβληματικών αναπαραστάσεων και δεν επιτρέπουν στην κριτική ματιά να διεισδύσει για να εντοπίσει λάθη, αμφισβησίες και όρια. Δεν ισχυριζόμαστε, φυσικά, ότι θα έπρεπε να εξαφανίσουμε τη μνήμη ή τη γνώση του παρελθόντος — κάτι τέτοιο θα

στες εξαιρέσεις) το ένοπλο χέρι της αποικιοκρατικής γαλλικής κυβέρνησης στην προσπάθειά της να καταπνίξει την εξέγερση των γηγενών Κανάκ.

Με άλλα λόγια, η ιστορία όντως έχει την ικανότητα να φανεί χρήσιμη στους αγώνες μας, μα αφού πρώτα αποτινάξουμε την τυραννία που γεννά όποτε αποδεχόμαστε τυφλά τους περιορισμούς της. Ή όπως γλαφυρά το είχε

θέσει ένας «βετεράνος» της Ισπανικής Επανάστασης μιλώντας το 1996 μπροστά σ' ένα τσούρμο Σαλονικιών αναρχικών στο Πάρκο των

Σκύλων: «Να τι πρέπει να κάνουμε με τον Ντουρούτι. Να οργανώσουμε μια παγκόσμια συνάντηση αφιερωμένη στη μνήμη του και να του φτιάξουμε ένα τεράστιο ξύλινο άγαλμα. Ύστερα να σουμε κάτω και για και για μια βδομάδα να διηγούμαστε όλες τις ιστορίες ξέρουμε γι' αυτόν. Και στο τέλος της συνάντησης να βάλουμε φωτιά στο άγαλμα και να στήσουμε γύρω του μια μεγάλη γιορτή».

στη
καθί-
που
άγαλμα

ήταν γελοίο. Αυτό που λέμε είναι να είμαστε επιφυλακτικοί απέναντι στο βάρος της ιστορίας και του οποιουδήποτε «χρέους»: ποτέ να μην τα δεχόμαστε άκριτα, μα να νιώθουμε την ελευθερία

για να γραφτεί το προηγούμενο κείμενο,
ανατρέξαμε στην εξής βιβλιογραφία

- CrimethInc. (2011), *Days of war, nights of love: Crimethink for beginners*
- Curcio, Renato-Negri, Antonio (2023), *Η μνήμη και ο κοινωνικός ανταγωνισμός*, Ελευθεριακή Κουλτούρα
- Illuminati/Negri/Bifo (2021), *Η Παρισινή Κομμούνια (1871-2021)*, Ελευθεριακή Κουλτούρα
- Καραμπελιάς, Γιώργος (1986), *Ένοπλη πάλη και εναλλακτικό κίνημα*, Κομμούνια
- Κωστόπουλος, Τάσος (2016), *Κόκκινος Δεκέμβρης: Το ζήτημα της επαναστατικής βίας*, Βιβλιόραμα
- Michel, Louise (χ.χ.), «Σας γράφω από τη νύχτα μου» – γράμματα από τις φυλακές των Βερσαλλιών 1870-1871, συντεχνίαπλην
- Πέτκας, Πέτρος (2014), «Δικτατορία του προλεταριάτου» και «εργατικά συμβούλια»: ασύμβατες έννοιες!, Πανοπτικών
- Ross, Kristin (2020), *Κοινωνική πολυτέλεια-Το πολιτικό φαντασιακό της Παρισινής Κομμούνιας*, Εκδόσεις των Ξένων
- Traverso, Enzo (2023) *Επανάσταση: διανοητική και πολιτισμική ιστορία*, Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου
- Περιοδικό Σημειώσεις της Στέπας
- <https://aimof.blogspot.com/>
- <https://saveourcola.wordpress.com/>

▷ **Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης**, τίποτα δεν είναι όπως παλιά, τα στέκια συρρικνώθηκαν, το αναγνωστήριο γιγαντώθηκε, οι φοιτητές σαν καρικατούρες βγαλμένες από σελίδες life style περιοδικού, βήματα αμήχανα και φοβισμένα, βλέμματα χαμηλωμένα, η μήτρα των επαναστατών (έστω και) με τα λεφτά του μπαμπά απέβαλε, ευρωπαϊκά προγράμματα, εργαστήρια σύγχρονα με τα λεφτά της ΕΟΚ και μια νοσταλγία ίσως μίσηρη για τις συναυλίες, τις προβολές, τις παρεμβάσεις και τις καταλήψεις του παρελθόντος.
Σκέφτομαι πως τώρα σπουδάζουν οι μαθητές των λυκειακών καταλήψεων και είναι δεμένοι σφιχτά από τα media του «3-2-1» και του Χαρδαβέλλα, τα περιοδικά της ζαρπέρας, τα club με τα νοθευμένα σφηνάκια, τους ανεκπλήρωτους και βωβούς έρωτες. Όλα αυτά όμως έχουν ημερομηνία λήξεως και εκείνη τη στιγμή θα χαμογελάω πονηρά.

Όχι, αγαπητοί αναγνώστες, το παραδίπλα απόσπασμα δεν αφορά τις μαζικές προσαγωγές μετά την rnk συναυλία που διοργανώθηκε πρόσφατα στο Α.Π.Θ., ούτε και τις συλλήψεις των σινεφίλ φοιτητών που τόλμησαν να διοργανώσουν μία προβολή ταινίας λίγες μέρες πιο μετά. Κι αν νομίσατε ότι αφορά τις εκκενώσεις του Στεκιού στο Βιολογικό, του Αυτοδιαχειριζόμενου Κυλικείου Ιατρικής, του Στεκιού του Φυσικού ή του Ελευθεριακού Στεκιού Primavera, πάλι ατυχήσατε! Το απόσπασμα προέρχεται από την Ελευθεροτυπία της μακρινής δεκαετίας του '90.

Μα καλά, θα αναρωτηθείτε, πώς γίνεται η πραγματικότητα που περιγράφει να είναι τόσο κοντά στη σημερινή; Όλη αυτή η δυστοπία που ζούμε δεν είναι η πρόσφατη και οριστική ταφόπλακα των κεκτημένων των κινημάτων του παρελθόντος; Αυτό που βιώνουμε δεν είναι μία ήττα άνευ προηγουμένου;;;

Αγαπητοί αναγνώστες, δεν είμαστε ηττημένοι παρά στο άμεσο παρόν —όπως είχε γράψει κι ένας οξυδερκής επαναστάτης που βίωσε τη μία «ηττημένη» επανάσταση μετά την άλλη. Πολλοί καλοθελητές, πολλές φορές μέσα στα χρόνια βιάστηκαν να μας ξοφλήσουν και να γιορτάσουν μία «νέα κανονικότητα για το ελληνικό πανεπιστήμιο» κάθε φορά που τοποθετούσαν κάγκελα τη δεκαετία του '80, φύλακες τη δεκαετία του '90, κουβούκλια τη δεκαετία του '00 και πάει λέγοντας.

Εμείς τους λέμε: κουφάλες, ακόμα δεν έχουμε πει την τελευταία μας λέξη. Όλα έχουν ημερομηνία λήξεως (όπως λέει και ο ανώνυμος συγγραφέας του άρθρου) κι εμείς χαμογελάμε πονηρά ήδη από τώρα.

Ο κύριος Κ. διάβασε το πρωτοσέλιδο της εφημερίδας που κρατούσε στα χέρια του: η Υφανέτ, λέει, θα δοθεί σε ιδιώτες ώστε να μετατραπεί σε «κοινωνική κατοικία».

«Και τι σημαίνει αυτό;», ρώτησε τον κύριο Κ. η μικρή του κόρη. «Τι θα σήμαινε αν η Φάμπρικα Υφανέτ έπαυε να είναι κατάληψη και μετατρεπόταν σε κοινωνική κατοικία;».

Αν η Υφανέτ μετατρεπόταν σε κοινωνική κατοικία, αποκρίθηκε ο κύριος Κ., θα κυριαρχούσε σε αυτήν το γκριζό χρώμα, όπως γίνεται σε όλες τις καταθλιπτικές πολυκατοικίες αυτής της μεγαλούπολης. Δεν θα υπήρχε χώρος στους τοίχους της για χρώματα, ζωγραφιές και graffiti.



Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ

θα άδειαζε από βιβλία που γεννούν υποψίες πως κάτι δεν πάει καλά σε αυτόν τον κόσμο. Αντίθετα, στις βιβλιοθήκες (εάν υπήρχαν καν) τού κάθε διαμερίσματος που θα χτιζόταν, θα χωρούσαν μονάχα βιβλία υψηλής ποιότητας, από αυτά που εφησυχάζουν τις συνειδήσεις μας και μας κάνουν να αισθανόμαστε χαρούμενοι καθώς ιδρώνουμε για όφελος των κυρίων μας.

ΤΟ ΜΟΥΣΙΚΟ ΤΗΣ STUDIO

Η ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΙΘΟΥΣΑ

Ο ΣΚΟΤΕΙΝΟΣ ΘΑΛΑΜΟΣ

ΤΟ ΕΥΛΟΥΡΓΕΙΟ

ΤΟ BMX PARK

Ο ΧΩΡΟΣ ΣΥΝΑΥΛΙΩΝ

ΤΟ ΚΑΦΕΝΕΙΟ

και όλοι οι άλλοι κοινόχρηστοι χώροι της φυσικά δεν θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν σ' έναν σχεδιασμό «κοινωνικής κατοικίας». Για όλα αυτά υπάρχουν επαγγελματικοί χώροι των οποίων οι υπηρεσίες κοστολογούνται και για τις οποίες πρέπει να πληρώσεις κάποιο χρηματικό αντίτιμο για να τις χρησιμοποιήσεις. Ας μην τα μπερδεύουμε με τη μονότονη, πεζή καθημερινότητα των προσωπικών μας διαμερισμάτων.

Στα διαμερίσματα αυτά η τηλεόραση ή το προσωπικό tablet/τηλέφωνο του κάθε μέλους της οικογένειας θα ήταν μόνιμα ανοιχτό. Οι κουβέντες θα αναπαρήγαγαν τα σχόλια περσόνων της T.V. και τα αστεία θα βασίζονταν πάνω στις viral ατάκες του Luben. Μοναξιά δεν θα ένιωθαν ποτέ οι κάτοικοι αυτών των διαμερισμάτων —θα φρόντιζαν γι' αυτό οι εκατοντάδες φίλοι και followers τους στα κοινωνικά τους δίκτυα. Ο διάλογος, η ισότιμη συμμετοχή σε μια συζήτηση θα ήταν άγνωστες διαδικασίες και η λέξη «αυτοοργάνωση» δεν θα μπορούσε καν να προφερθεί. Ο λόγος θα είχε πάρει τη μορφή των emojis.

Οι ακεφίες, οι μελαγχολίες σε αυτά τα διαμερίσματα δεν θα είχαν χώρο. Θα κρύβονταν πίσω από αστραφτερά χαμόγελα, δροσερές αναπνοές και στυλιζαρισμένες συμπεριφορές. Τα ατυχή τετ-α-τετ στους διαδρόμους θα επιλύονταν με μηχανικές ατάκες: «Γεια σας, πώς είστε; Καλά, ευχαριστώ». Μια αγκαλιά, μια φιλία, ένας έρωτας ποτέ δεν θα δωριζονταν έτσι απλά, άνευ λόγου. Θα έπρεπε να ζυγίσεις τι θα δώσεις και τι θα πάρεις.

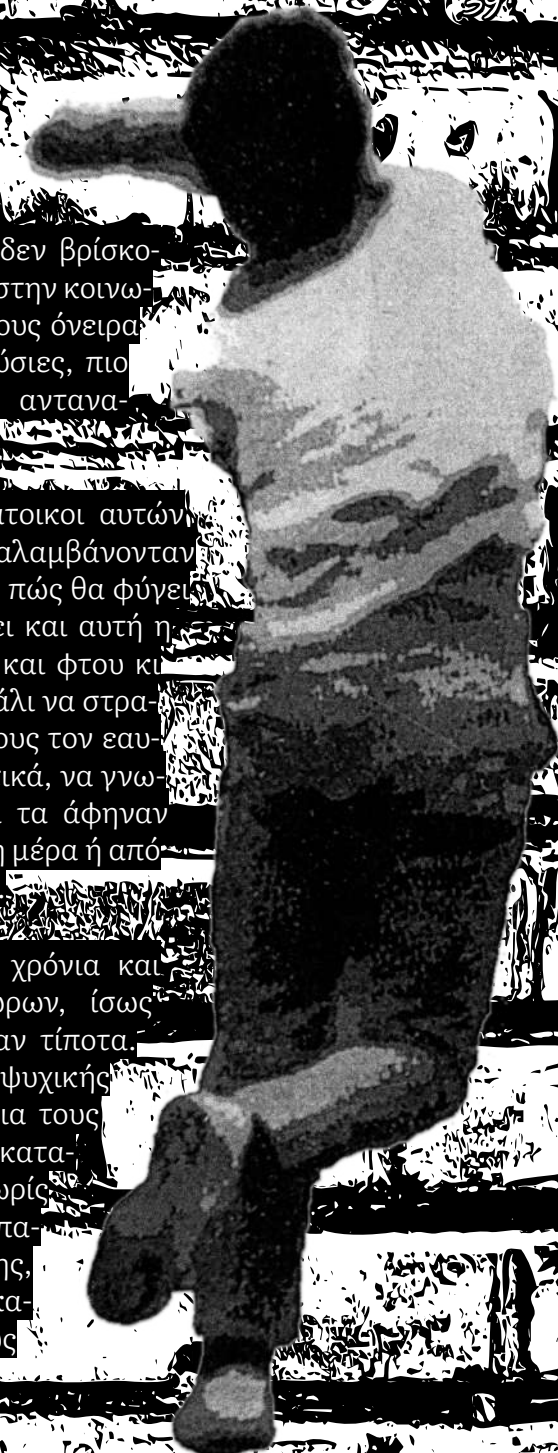
Οι γιορτές, ωστόσο, θα ήταν συλλογικές —δηλαδή με καλεσμένους αποκλειστικά συγγενείς α' βαθμού και ίσως 2-3 φιλικά ζευγάρια που θα περιφέρανε κι αυτά τις δικές τους προσωπικές μοναξιές κάποιες συγκεκριμένες ημερομηνίες κάθε χρόνο. Το άγνωστο θα ισοδυναμούσε με το επικίνδυνο.

Μέσα σ' αυτά τα διαμερίσματα, η κάθε οικογένεια θα στείλωνε τα νεότερα μέλη της με γενναίες δόσεις συντήρησης και ασφάλειας. Η μαμά και ο μπαμπάς θα φρόντιζαν σκληρά ώστε το οικογενειακό σκηνικό να παραμένει πάντοτε βίαιο και πληκτικό. Το κάθε παιδί να μάθει να σέβεται, να μάθει να ακούει, να μάθει να υπακούει και πολλά άλλα ακατανόητα για ένα παιδικό μυαλό πράγματα —ελάχιστα αλλοτριωμένου από τις συμβάσεις, τις υποκρισίες και τις ιδεοληψίες της ενήλικης ωριμότητας.

Στα διαμερίσματα αυτά, το μόνο άδικο που θα έβλεπαν οι κάτοικοί τους και για το οποίο θα ήθελαν να ουρλιάζουν δυνατά, θα ήταν ότι δεν βρίσκονται τόσο ψηλά όσο θα 'θελαν στην κοινωνική ιεραρχία. Τα νυχτερινά τους όνειρα θα ήταν γεμάτα από πιο πλούσιες, πιο όμορφες, πιο επιτυχημένες αντανάκλασεις του εαυτού τους.

Κι όταν θα ξυπνούσαν, οι κάτοικοι αυτών των διαμερισμάτων θα καταλαμβάνονταν από ένα αφόρητο άγχος για το πώς θα φύγει και αυτή η ώρα, πώς θα φύγει και αυτή η μέρα, να έρθει πάλι το αύριο και φτου κι απ' την αρχή. Θα ξεχνούσαν πάλι να στραφούν τρυφερά προς τον ίδιο τους τον εαυτό, να τον γνωρίσουν πραγματικά, να γνωρίσουν τον διπλανό τους. Θα τα άφηναν όλα αυτά πάλι για την επόμενη μέρα ή από εβδομάδα καλύτερα βλέπουμε.

Και αξιοθρήνητοι, μετά από χρόνια και χρόνια βασανιστικών οκτώωρων, ίσως διαπιστώσουν ότι δεν κέρδισαν τίποτα. Άχρηστοι λόγο σωματικής και ψυχικής φθοράς, βαρετοί ακόμα και για τους πιο κοντινούς τους, μοναχικοί καταναλωτές, χωρίς σχέσεις, χωρίς έρωτα, εγκλωβισμένοι στον παγωμένο χρόνο της μητρόπολης, θ' αναρωτιούνται αν υπήρξε καθόλου ζωή πριν τον θάνατό τους.



Η ΚΥΡΙΑΡΧΗ ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΤΟ ΑΙ



ΕΙΝΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΗ

Η λεγόμενη Τεχνητή Νοημοσύνη έχει μπει για τα καλά στις ζωές μας. «Το ΑΙ είναι το μέλλον», «Το ΑΙ είναι φούσκα», «ΑΙ αυτό», «ΑΙ εκείνο», «Μισώ το ΑΙ», «Γαμάει το ΑΙ», «Βάλτο στο Chat», «Ρώτα το chat», «Μου το είπε το Chat», «Πλέον το προϊόν μας έχει αυτήν την ΑΙ λειτουργία που δεν ζήτησες και δεν μπορείς να απενεργοποιήσεις αλλά οι μετοχές μας ανεβαίνουν κάθε φορά που χρησιμοποιούμε την λέξη ΑΙ οπότε χεστήκαμε» κ.ο.κ.

Ταυτόχρονα, αναδύεται ένα anti-AI κίνημα —κυρίως ιντερνετικό— συχνά από αριστερές ή προοδευτικές αφετηρίες, το οποίο αντιμετωπίζει την ΤΝ με φόβο, οργή και βαθιά ριζωμένη νοσταλγία. Φυσικά, υπάρχουν πραγματικοί λόγοι για τους οποίους έχουμε κάθε λόγο να είμαστε εξοργισμένοι με τις μορφές της τεχνολογικής εξέλιξης εντός του καπιταλισμού: η σύνδεσή της με την πολεμική βιομηχανία, η αύξηση του κόστους ζωής και ειδικά του ρεύματος κοντά στα νεόκτιστα datacenter, η κλιματική καταστροφή, η επιτήρηση και ο έλεγχος των ζώων μας και ένα σωρό άλλα¹. Είμαστε σίγουρες ότι αυτές οι εξελίξεις θα παράξουν νέους αγώνες ενάντια στην καπιταλιστική βαρβαρότητα και όπως και τώρα έτσι και στο μέλλον, θα έχουμε κάθε δίκαιο και κάθε λόγο να αγωνιζόμαστε.

Παρόλα αυτά, η συζήτηση που φαίνεται να μονοπωλεί τον δημόσιο διάλογο αφορά κυρίως μία συγκεκριμένη πτυχή της νέας τεχνολογίας —τη δυνατότητα των μοντέλων Τ.Ν. να παράγουν τέχνη, κώδικα, μουσική, απειλώντας με «αντικατάσταση» την προηγούμενως «ιερή» άυλη εργασία. Όπως είναι σύνηθες, παράλληλα με κάθε κριτική του καπιταλισμού, του κράτους, του κεφαλαίου, τείνει να σχηματίζεται και μια φετιχοποιημένη μορφή της. Βλέπουμε «ριζοσπάστες» να υπερασπίζονται την πνευματική ιδιοκτησία και τα copyrights. Βλέπουμε καλλιτέχνες να επικαλούνται

1. Σχετικά παραδείγματα:

- *Η γενοκτονία θα αυτοματοποιηθεί: Το Ισραήλ, η τεχνητή νοημοσύνη & το μέλλον των πολέμων*, <https://www.aftoleksi.gr/2025/07/12/genoktonia-tha-aytomatopoiithei-to-israil-techniti-noimosyni-to-mellon-polemoy/>
- *People are protesting AI data centers, and it's scrambling political lines* <https://www.npr.org/2026/01/25/nx-s1-5684321/trump-ai>
- *US military leaders pressure Anthropic to bend Claude safeguards*, <https://www.theguardian.com/us-news/2026/feb/24/anthropic-claude-military-ai>

μεταφυσικές έννοιες περί «ανθρώπινης ψυχής» για να διαχωρίσουν το έργο τους από το «τεχνητό» ή «μηχανικό», αναπαράγοντας τον μύθο της αυθεντικότητας που η κριτική θεωρία είχε αποδομήσει ήδη από τον 20ό αιώνα. Βλέπουμε ότι απέναντι στην προοπτική της αυτοματοποίησης, το αντανakλαστικό αίτημα των από τα κάτω δεν είναι ούτε η μείωση του ωραρίου, ούτε η αύξηση του μισθού, αλλά η διατήρηση της εργασίας ως έχει!

Τα τελευταία χρόνια, οι κολοσσοί της τεχνητής νοημοσύνης, έχουν κλέψει (πολλές φορές και πειρατικά) ό,τι δεδομένα μπόρεσαν να βρουν στο διαδίκτυο, αφηφώντας κάθε νομοθεσία περί πνευματικών δεδομένων προκειμένου να εκπαιδεύσουν τα LLMs τους. Ορδές καλλιτεχνών, δημιουργών και αφεντικών, ιδίως στη βιομηχανία της τέχνης, έσπευσαν να καταγγείλουν αυτή την πρακτική. Δεν πρέπει όμως να ξεχνάμε ότι η πνευματική ιδιοκτησία ως δικαίωμα είναι ένας ιστορικός θεσμός του αστικού κράτους, σχεδιασμένος για να δημιουργεί τεχνητή σπάνη εκεί που υπάρχει η δυνατότητα για αφθονία. Πρόκειται δηλαδή για την περίφραξη των πνευματικών κοινών. Ένας καλλιτέχνης ή συγγραφέας που απαιτεί την απαγόρευση της εκπαίδευσης των μοντέλων πάνω στα έργα του, ουσιαστικά απαιτεί από το κράτος την επιβεβαίωση ότι η γνώση και η αισθητική αποτελούν ατομική ιδιοκτησία.

Ωστόσο, η γνώση αλλά και η αισθητική αποτελούν έννοιες κατεξοχήν κοινωνικές. Κανείς καλλιτέχνης δεν δημιουργεί από το μηδέν. Κάθε πινελιά, κάθε φράση, κάθε γραμμή κώδικα βασίζεται σε χιλιετίες συσσωρευμένης ανθρώπινης εμπειρίας. Αυτή η συλλογική γνώση είναι αυτό που ο Μαρξ ονόμασε *γενική διάνοια* [General Intellect]. Με λίγα λόγια, με τον ίδιο τρόπο που οι εκδοτικοί οίκοι, οι συνδρομητικές πλατφόρμες, τα επιστημονικά περιοδικά ιδιοποιούνται αυτή την κοινωνική γνώση και αισθητική κρύβοντάς τες πίσω από paywalls και νόμους περί πνευματικών δικαιωμάτων, έτσι οι εταιρείες τεχνητής νοημοσύνης «κλέβουν» από αυτές, σε δεύτερο χρόνο, την ίδια γνώση για να εφαρμόσουν στη συνέχεια τα δικά τους paywall και τους δικούς τους «όρους χρήσης». Αστείο παράδειγμα αυτού αποτελεί η πρόσφατη καταγγελία της Anthropic, ότι η DeepSeek (αντίστοιχη κινεζική εταιρεία AI) τής «κλέβει» τη γνώση των μοντέλων της για να εκπαιδεύσει

τα δικά της!²

Παράλληλα με το νομικό επιχείρημα, αναπτύσσεται και ένα αισθητικό/οντολογικό: «Το AI δεν είναι τέχνη γιατί του λείπει η Ψυχή, η Πρόθεση, το Βίωμα». Ότι, δηλαδή, ακουγόταν πριν 40-50 χρόνια από βιρτουόζους επαγγελματίες οργανοπαίχτες που είχαν λιώσει στα ωδεία για ν' αποκτήσουν τα διπλώματά τους, απέναντι στον «τρόμο» που τους προκαλούσαν τα «άψυχα» drum machine, τα «μηχανικά» beats της ηλεκτρονικής μουσικής και τα «κλεψιμαίικα» hip-hop samples. Πρόκειται δηλαδή για μια προσκόλληση στη ρομαντική μυθολογία του 19ου αιώνα για τον καλλιτέχνη-μοναχικό δημιουργό που αντλεί έμπνευση από μια υπερβατική πηγή.

Γνωρίζουμε εδώ και δεκαετίες ότι στον καπιταλισμό, η τέχνη έχει ήδη μετατραπεί σε *πολιτιστική βιομηχανία*. Η «ανθρώπινη» τέχνη που καταναλώνουμε (σειρές στο Netflix, pop μουσική, best-seller μυθιστορήματα) παράγεται ήδη με βιομηχανικούς όρους, ακολουθώντας φόρμουλες και αλγόριθμους κερδοφορίας, πολύ πριν εμφανιστούν τα LLMs. Το AI δεν υποβαθμίζει την τέχνη: απλώς αποκαλύπτει τον μηχανιστικό χαρακτήρα της εμπορικής κουλτούρας. Όταν το ChatGPT γράφει ένα σενάριο για ταινία δράσης ή ένα εταιρικό email μέσα σε δευτερόλεπτα, δεν αποδεικνύει πόσο εξελιγμένες είναι οι μηχανές, αλλά το πόσο τυποποιημένα και κενή περιεχομένου είναι η ανθρώπινη επικοινωνία και δημιουργία στον ύστερο καπιταλισμό.

Ο στόχος δεν θα έπρεπε να είναι ποτέ η υπεράσπιση της «Τέχνης» ως διαχωρισμένης σφαίρας δραστηριότητας, αλλά η υπέρβασή της. Η τέχνη πρέπει να πεθάνει ως εμπόρευμα για να αναγεννηθεί ως πρακτική της καθημερινής ζωής. Η υπεράσπιση της «ανθρώπινης αυθεντικότητας» απέναντι στη μηχανή υποκρύ-

2. Anthropic says DeepSeek and other Chinese AI companies fraudulently used Claude, <https://www.businessinsider.com/anthropic-deepseek-distillation-minimax-moonshot-ai-2026-2>

πτει συχνά μια υπεράσπιση του εγωισμού και του ναρκισσισμού του καλλιτέχνη, ο οποίος πασχίζει να διατηρήσει το προνόμιο της «δημιουργίας» ως μια εξειδικευμένη, ιερή εργασία.

Ο φόβος μας απέναντι στο «μαύρο κουτί» του LLM δεν είναι στην πραγματικότητα φόβος για την ίδια την τεχνολογία. Είναι μια ψυχολογική έκφραση της αδυναμίας μας να χαρτογραφήσουμε το ίδιο το παγκόσμιο σύστημα του ύστερου καπιταλισμού. Επειδή το κεφάλαιο είναι πλέον τόσο πολύπλοκο, αποκεντρωμένο και μη αναπαραστάσιμο, προβάλλουμε αυτό το αίσθημα αδυναμίας πάνω στο AI. Φετιχίζουμε τη μηχανή ως μια παντοδύναμη και ανεξέλεγκτη οντότητα, ακριβώς επειδή έχουμε χάσει την ικανότητα για γνωσιακή χαρτογράφηση της κοινωνικής πραγματικότητας.

Εν τέλει, δεν χρειάζεται να σκαλίζουμε την καπιταλιστική πραγματικότητα αναζητώντας καλούς καπιταλιστές, ηθικές εταιρείες, καλές και κακές μορφές του κεφαλαίου, μάλλον θα χαλάμε τις τσουγκράνες μας. Ούτε χρειάζεται να υπερασπιζόμαστε παραδοσιακούς θεσμούς του αστικού κράτους επειδή στο σήμερα τα αφεντικά τους βρίσκουν μπανάλ. Μπορούμε όμως να οραματιζόμαστε και να σκιαγραφούμε στο μυαλό μας, στους αγώνες μας, στις μεταξύ μας σχέσεις την κατάργηση του διαχωρισμού της ανθρώπινης δραστηριότητας σε διακριτές σφαίρες: τέχνη, μισθωτή εργασία, ελεύθερος χρόνος. Να οραματιστούμε την κατάργηση της διαμεσολάβησης του κεφαλαίου, καθώς και όλων των περιφράξεων. Με λίγα λόγια μπορούμε να οραματιστούμε τον κομμουνισμό.

- Paolo Virno, *Γραμματική του πλήθους*, Αλεξάνδρεια, 2007.
- Theodor Adorno & Max Horkheimer, *Dialectic of Enlightenment*, Verso Books, 2017.
- Karl Marx, *Grundrisse* (Απόσπασμα για τις μηχανές), <https://www.marxists.org/archive/marx/works/1857/grundrisse/ch14.htm>
- Fredric Jameson, "Cognitive Mapping." In *Marxism & the Interpretation of Culture*, Urbana: U. of Illinois Press, 1988.


Το τεύχος σορολόπι που κρατάς στα χέρια σου, όπως και το προηγούμενο, στήθηκε χρησιμοποιώντας αποκλειστικά ελεύθερο λογισμικό (με εξαίρεση φυσικά τον AI καρχαρία, γνωστό και ως Tralalero Tralala).

Επεξεργασία εικόνας: GIMP – <https://www.gimp.org>

Vector Graphics: Inkscape – <https://inkscape.org>

Επεξεργασία κειμένου: LibreOffice – <https://www.libreoffice.org>

Στήσιμο/Σελιδοποίηση: Scribus – <https://www.scribus.net>



id: 9539629
sex: male
age: 22
able_bodied: yes
productivity: 0.845
combat_training: no

